

Rapport

2026:2

När motviljan styr: Att mäta och förstå
negativt röstande i Sverige

Emma Erstad

Valforskningsprogrammet

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

2026.02.11

www.gu.se/valforskningsprogrammet

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Valforskningsprogrammets rapportserie

Sedan 1950-talet genomför Valforskningsprogrammet empiriska undersökningar om den svenska demokratins tillstånd och utveckling. Rapportserien är vår viktigaste publikationskanal för att bidra till samhällets kunskapsförsörjning på demokratiområdet. Målsättningen är att sprida fakta och forskningsresultat som rör val och väljarbeteende till en bred publik av forskare, studenter, journalister, politiker och allmänhet.

The SNES Program Report Series

Since the 1950s, Swedish National Election Studies Program conducts empirical research on the condition and development of the Swedish democracy. The Report Series is one of our main publication outlets. The aim is to publish facts and research results about elections and voting behavior to a broad audience of researchers, students, journalists, politicians and the public.

Citering:

Erstad, Emma (2026). När motviljan styr: att mäta och förstå negativt röstande i Sverige. Valforskningsprogrammets rapportserie 2026:2. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.

Redaktör för rapportserien:

Maria Solevid

När motviljan styr: Att mäta och förstå negativt röstande i Sverige

EMMA ERSTAD
Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

Sammanfattning

Denna rapport undersöker förekomsten av negativt röstande i Sverige, det vill säga när väljare främst röstar *emot* ett parti snarare än *för* sitt eget. Mot bakgrund av den ökande affektiva polariseringen och tidigare forskning om negativt röstande i det amerikanska tvåpartisystemet undersöks hur fenomenet tar sig uttryck i det svenska flerpartisystemet och hur det bäst kan mätas. Med data från Valundersökningen 2022 prövas två operationaliseringar: (1) ett känslobaserat mått som jämför ogillar-gillar-betyg för det minst omtyckta partiet samt det parti väljaren röstade på, och (2) ett kombinerat mått som dessutom kräver att väljaren anger att ett motiv till sitt partival har varit att minska inflytandet för ett ogillat parti. Måtten utvärderas mot teoretiska förväntningar rörande röstmotiv, ideologisk kongruens och partival. Resultaten visar att det strikt affektiva måttet fångar en liten men tydligt avvikande grupp med svaga partiband, svaga positiva motiv och något större ideologiskt avstånd till sitt parti än övriga väljare. Det kombinerade måttet identifierar väljare vars röstbeteende mer konsekvent riktas mot ogillade block, men gruppen är ideologiskt mindre särskiljbar och inkluderar många som också anger positiva röstmotiv.

Summary

This report examines negative voting in Sweden, that is, when citizens primarily vote *against* a party rather than *in favor* of their own. Against the backdrop of rising affective polarization and research on negative voting in the American two-party system, it asks to what extent the phenomenon exists in a multiparty context and how it can be measured. Using data from the 2022 Swedish National Election Study, two operationalizations are tested: (1) a strictly affective measure comparing like-dislike rating for the least liked party as well as the chosen party, and (2) a combined measure that additionally requires respondents to state that their vote aimed to reduce the influence of a disliked party. The measures are evaluated against theoretical expectations regarding voting motives, ideological congruence and party choice. The strictly affective measure identifies a small but distinct group with weak party ties, few positive motives and larger ideological distance to their party. The combined measure captures voters whose behavior more consistently targets disliked coalition blocs, but who are ideologically less distinctive and often also motivated by positive considerations.

Introduktion

Även om väljare i demokratiska val går till valurnorna för att uttrycka sitt stöd *för* ett visst parti eller kandidat visar forskning att en betydande andel väljare lägger sin röst *emot*. I ljuset av den växande affektiva polariseringen skapas ett politiskt klimat präglad av starka känslomässiga reaktioner mot motståndarpartier och dess anhängare. Ett sådant klimat, där politiskt engagemang i högre grad drivs av motvilja, har bevisats främja ett så kallat negativt röstande hos väljare (Garzia & Ferreira da Silva, 2022a; Sulmont & Incio, 2025).

Begreppet negativt röstande (eng. *negative voting*) refererar till ett politiskt beteende där väljare röstar utifrån antipati snarare än stöd för ett partis politik eller policys. Russo och Areal (2025), som specifikt skriver om fenomenet i relation till affektiv polarisering, identifierar negativt röstande som när väljare gör sitt partival med syfte att hindra framgången för partier de ogillar. I praktiken innebär detta att väljare inte röstar på partier eller kandidater grund av deras samhällsvision eller policypreferenser, utan för att undvika andras visioner (Gant & Davis, 1984; Garzia & Ferreira da Silva, 2022a; Sulmont & Incio, 2025; Weber, 2021).

Negativt röstande är dock inte något nytt fenomen i sig och kan spåras tillbaka till empirisk valforskning gjord i USA 1960. Redan då testade man och bekräftade hypotesen om att många väljare röstar emot kandidater snarare än för (Gant & Davis, 1984; Key, 1966). Samtidigt visar aktuell forskning om affektiv polarisering och dess valmässiga konsekvenser att negativt röstande fortfarande utgör ett centralt inslag i amerikanska medborgares politiska beteende. I takt med att affektiv polarisering ökar och negativa kampanjer blir allt mer vanligt förekommande tycks också negativt röstande spela en allt mer framträdande roll i förklaringen av väljarbeteende i moderna demokratier (Garzia & Ferreira da Silva, 2022a). Detta orsakssamband lyfts bland annat fram som en förklaring till Donald Trumps nominering som republikansk kandidat och hans valseger över Hillary Clinton 2016. Negativa känslor gentemot motståndarkandidaten spelade en avgörande roll för väljarnas beteende, där graden av ogillande under valet visade sig vara en starkare indikator för partisympati och röstval än det egna kandidatstödet (A. I. Abramowitz & Webster, 2018; A. Abramowitz & McCoy, 2019; Bankert, 2021; Garzia & Ferreira da Silva, 2022a). Enkätdata från det amerikanska presidentvalet 2020 visade att 30 procent av väljarna uppgav att de hade röstat negativt (Garzia & Ferreira da Silva, 2022b). Samma studie visar även att den förväntade sannolikheten att rösta negativt ökar markant bland individer där hatet mot motkandidaten väger tyngre än känslorna till den egna kandidaten.

Utanför en amerikansk kontext finns det tydliga indikationer på att negativt röstande också existerar i flerpartisystem. I Brasilien präglades presidentvalet 2018 av en negativ kampanj mot Arbetarpartiet (Partido dos Trabalhadores, PT). Detta ledde till framväxten av den så kallade *Antipetismo*, en utpräglad form av utgruppsorientering som kännetecknades av intensivt hat och misstro mot PT och dess ledare. I stället vann högerextrema Jair Bolsonaros, vars valframgångar i stor utsträckning berodde på den negativa mobiliseringen mot hans motståndare (Pereira, 2019). Enligt uppgifter röstade omkring hälften av hans väljare inte för Bolsonaro, utan emot PT (Winter, 2017).

Även i parlamentariska demokratier, som Italien, har en stor andel väljare visat sig rösta på kandidater som de uppfattar som oärliga, endast baserat på negativa attityder gentemot deras motståndare (Garzia, 2014). Gemensamt för dessa fall är att väljarnas beteende i huvudsak präglas av negativa motiv, vilka trots sina reaktiva natur får avgörande konsekvenser för valresultaten. Dessa exempel visar inte bara på fenomenets aktualitet utan även på risken att negativa affekter och riktad desinformation kan forma väljares beslut och på så sätt omstrukturera det politiska landskapet till förmån för populistiska och auktoritära krafter (Pereira, 2019). Trots detta är negativ röstning fortfarande relativt outforskat och det saknas särskilt forskning om beteendet i flerpartisystem (Garzia & Ferreira da Silva, 2022a). Eftersom valet i ett tvåpartisystem är binärt innebär en motvilja mot en av de två dominerande partierna per automatik en

röst för det andra (Bankert, 2022). I flerpartisystem, såsom det svenska, blir dock dynamiken mer komplex. Väljare som avvisar ett visst parti har inte ett givet alternativ att "flytta" sin röst till, utan ställs inför en bredare uppsättning potentiella partier och skiftande regeringsalternativ. Dessa förhållanden medför en rad metodologiska utmaningar som tidigare forskning i huvudsak inte har behövt behandla. Existerande mått på negativt röstande är i stor utsträckning utvecklade inom tvåpartisystem vilket medför en risk att de är byggda på antaganden som inte är överförbara till flerpartikonexter.

Mot denna bakgrund är syftet med denna rapport att undersöka och jämföra olika sätt att mäta negativt röstande i det svenska partisystemet med hjälp av data från Valundersökningen 2022. Genom att testa både direkta och indirekta indikatorer, samt kombinera dem, syftar rapporten till att belysa vilka mått som är mest träffsäkra, vilka som riskerar att fånga andra underliggande processer, samt hur olika mått påverkar slutsatserna om negativa väljares beteende. Detta med ambitionen att samtidigt bidra till en ökad förståelse för hur negativa känslor och antipati påverkar väljares röstbeslut även utanför den amerikanska tvåpartimodellen.

Rapporten inleds med två avsnitt som behandlar teori och begreppshantering, där negativt röstande diskuteras i relation till negativt partianhängarskap och strategisk röstning. Därefter följer en genomgång av olika operationaliseringar av begreppet samt en diskussion av måttens begränsningar samt validitet. Avslutningsvis testas och utvärderas de olika måtten enligt de teoretiska förväntningar som negativt röstande medför.

Negativt röstande och negativt partianhängarskap

I tidigare studier används negativt röstande ofta synonymt med begreppet negativt partianhängarskap (eng. *negative partisanship*), trots att de i grunden representerar två separata koncept (Sulmont & Incio, 2025). Negativt partianhängarskap beskriver en social identitet som formas av en stark motvilja mot ett partis världsbild och värderingar, samt ett behov av att distansera sig från dem som delar dessa värden. Det handlar om att definiera vem man *inte* är. En central aspekt är att en stark fiendtlighet mot ett motståndarparti kan utvecklas utan en motsvarande stark identifikation med det egna partiet. Negativt partianhängarskap kan alltså existera både tillsammans med, och oberoende av, positivt partianhängarskap (Bankert, 2021; Russo & Areal, 2025).

Negativt röstande, däremot, utgör en handling snarare än en identitet. Det är ett uttryck för en attityd vid ett specifikt val, snarare än ett stabilt tillstånd. Därmed tenderar en negativ partipolitisk identifikation att vara mer varaktig och djupt rotad än negativt röstande, som kan variera mellan val och försvagas efter att den motståndarkandidat som väckt aversionen förlorar (Caruana m.fl., 2015). Negativt röstande kan emellertid uppstå som en konsekvens av ett negativt partianhängarskap, men kräver heller ingen stark politisk identitet som grund.

Distinktionen mellan begreppen är även viktig när det gäller deras konsekvenser. Abramowitz och Webster (2016) visar exempelvis att negativt partianhängarskap i samband med ett positivt anhängarskap gynnar väljarens partival, eftersom det stärker partiloyalitet och mobiliserar röster till förmån för partiet och "in-gruppen" (eng. *in-group*). I kontrast kan negativt röstande gynna vilket parti eller kandidat som helst, så länge det inte är det parti man motsätter sig eller partier som samarbetar med det partiet (Sulmont & Incio, 2025). Denna skillnad får följaktligen viktiga implikationer för det demokratiska ansvarsutkrävandet. En förutsättning för att politiskt ansvar ska kunna utkrävas är att medborgare tydligt signalerar sina preferenser och värderingar, vilket i sin tur ger det valda partiet ett mandat att agera i enlighet med dessa. Detta mandat fungerar sedan som en referenspunkt när väljare utvärderar om partiet har svarat mot dessa förväntningar. När valet av parti i stället grundas i aversion snarare än stöd för ett partis policy, finns det en risk att det uppstår ett glapp mellan väljarkåren och dess

politiska representanter som underminerar det vertikala ansvarsutkrävandet.¹ Resultatet blir ett svagare mandat och därmed ett större handlingsutrymme för regeringen att agera utifrån egenintresse (Sulmont & Incio, 2025; Weber, 2021).

Är negativt röstande ett strategiskt val?

När en väljare lägger sin röst på ett annat parti än det som anses vara det mest närliggande brukar det beskrivas som taktiskt eller strategiskt röstande. Vad begreppet omfattar och inte är dock omstritt. En bredare definition innebär att alla avsteg från det ”bästa” partiet kan ses som någon form av strategi (Gilljam & Holmberg, 1990; Oscarsson, 2022). Andra forskare menar att beteendet bör klassas som strategiskt om väljaren aktivt väljer sitt andrahandsalternativ (Kselman & Niou, 2010; Merolla & Stephenson, 2007). En tredje inriktning framhåller strategisk röstning som ett framåtblickande och instrumentellt beslut, där väljaren beaktar faktorer utanför sin egen kontroll som andra väljares beteende eller möjliga regeringskoalitioner, för att påverka det framtida politiska utfallet (Fredén, 2016; Hagevi, 2022).²

Huruvida negativt röstande utgör ett strategiskt val framgår inte helt tydligt av den tidigare forskningen. Litteraturen erbjuder delvis olika förklaringsmodeller förklarar beteendet antingen som en psykologisk reaktion eller som ett mer medvetet, aktivt handlande. De olika teoretiska perspektiven medför därmed även olika implikationer för om beteendet kan anses strategiskt eller inte. Enligt den första skolan bygger Weber (2021) sin teori utifrån forskning som visar att människor generellt reagerar starkare på negativa än positiva intryck. Översatt till den politiska sfären innebär detta att väljare påverkas mer av ställningstaganden de ogillar än de som de gillar. Han menar även att viljan att minimera förluster är starkare än viljan av att maximera sina vinster (eng. *loss aversion*, enligt Kahneman & Tversky, 1979).

Weber menar fortsättningsvis att negativa väljare utvärderar partier och dess sakfrågor utifrån deras mest avvikande ståndpunkt. Det vill säga den frågan där partiet står längst bort ifrån väljaren. Om en negativ väljare exempelvis skulle gilla ett partis klimatpolitik men starkt ogilla dess migrationspolitik, lägger denna störst vikt vid den mest hotande frågan och väljer därför bort partiet även om den totala genomsnittliga positionen kunde varit rimlig. Detta är en omvänd logik jämfört med Downs klassiska närhetsprincip (eng. *proximity model*) där man väljer det parti som ligger närmast ens åsikt i genomsnitt. Mekanismen för en negativ väljare är snarare att man väljer det parti vars mest extrema ståndpunkt är minst skrämmande. I stället för att välja det ”bästa alternativet” väljer man det ”minst sämsta”. Weber beskriver därför inte negativt röstande som strategiskt i meningen medvetet kalkylerat. Snarare ses det som en konsekvens av en psykologisk bias där väljaren agerar för att minimera upplevd skada.

Å andra sidan beskriver flera forskare negativt röstande som ett alltmer framträdande och medvetet uttryck i väljarnas beteende. De som relaterar fenomenet till affektiv polarisering menar att det i högre grad handlar om en punktuell handling där väljaren aktivt försöker motverka och minska inflytandet för partier man ogillar (Russo & Areal, 2025; Sulmont & Incio, 2025). Garzia och Ferreira da Silva (2022a, 2022b, 2024) argumenterar därmed för att begreppet behöver utvecklas och identifierar tre delvis överlappande dimensioner:

---

¹ Med vertikalt ansvarsutkrävande avses väljarnas möjlighet att hålla politiska beslutsfattare ansvariga främst genom att belöna eller bestraffa dem i val baserat på hur väl de uppfyllt väljares förväntningar (Lindberg, 2013; Skaaning m.fl., 2015).

² En mer ingående diskussion om vad som anses som strategiskt röstande återfinns i [Väljarna och valet 2022, kapitel 26](#).

1. En instrumentell-rationell komponent, som bygger på retrospektiva utvärderingar av regeringsprestationer och försök att undvika oönskade utfall. Denna dimension ligger nära Webers syn på väljarens beteende som styrt av negativ information för att minimera skada. Garzia och Ferreira da Silva menar dock att denna typ av kalkyl har förlorat förklaringskraft i takt med den växande affektiva polariseringen.
2. En ideologisk komponent, som grundar sig i långvariga politiska identiteter. Här uppstår negativt röstande som ett resultat av ideologisk distans då väljare röstar mot partier vars värderingar står i konflikt med deras egna. Liknande negativt partianhängarskap är detta en mer långsiktig form av negativitet i stället för en reaktion på tillfälliga händelser.
3. En affektiv komponent som bygger på känslomässiga attityder och reaktioner gentemot partier, kandidater och deras anhängare. Denna dimension knyter an till affektiv polarisering där politiskt engagemang i allt högre grad drivs av motvilja mot motståndarlägret än sympati för det egna.

Tidigare forskning visar att negativitet gentemot kandidater i hög grad påverkar hur väljare röstar (A. I. Abramowitz & Webster, 2016). Det handlar alltså inte enbart om hur man förhåller sig till partiets ståndpunkter utan även om känslor av avstånd och ogillande till partiet i sig och dess anhängare. Garzia och Ferreira da Silva framhåller därför att negativt röstande bör förstås som en flerdimensionell drivkraft, där både emotionella reaktioner och rationella överväganden kan leda till en röst *emot* snarare än *för*.

Med bakgrund i dessa olika teoribildningar krävs ytterligare två teoretiska avvägningar för att avgöra huruvida negativt röstande kan klassificeras som strategiskt eller inte. En central distinktion är huruvida väljaren faktiskt avviker från ett positivt förstahandsval. Strategiskt röstande, enligt både en snäv och bred definition, bygger på antagandet att väljaren avviker från det parti som uppfattas som det "bästa" för att uppnå ett mer gynnsamt utfall. Om negativt röstande däremot sker i frånvaro av ett positivt alternativ, att man exempelvis saknar en tydlig partiidentifikation, uppfylls inte detta kriterium. I ett sådant fall fungerar rösten mer som en uttrycksform för affektiv antipati än som ett strategiskt politiskt val, även om beteendet som ovan nämnt kan ha strategiska konsekvenser. Med andra ord kan negativt röstande endast betraktas som strategiskt under de omständigheter som väljaren faktiskt avstår från att stödja ett upplevt förstahandsalternativ till förmån för det parti som bedöms vara mer effektivt i att blockera ett ogillat parti. Om ett sådant alternativ saknas, eller om antipatin dominerar i avsaknad av positivt anhängarskap, faller alltså beteendet utanför definitionen av strategisk röstning. Enligt Weber beskrivs negativt röstande som en röst på ett annat parti än väljarens genomsnittligt bästa, men huruvida handlingen kan betraktas som strategiskt eller inte beror alltså på hur medveten väljaren är om att partivalet egentligen inte är ens främsta alternativ. Av detta följer även den andra avvägningen – hur framåtblickande och instrumentellt är valet?

Som ovan nämnt beskriver Weber inte negativt röstande som avsiktsmässigt strategiskt i bemärkelsen att man medvetet och aktivt väljer ett andrahandsalternativ eller grundar sitt val i ett tydligt framtida mål. Istället förankrar han sin förklaring i en psykologisk bias. Samtidigt kan det argumenteras för att även denna form av negativt röstande har inslag av kalkylerade drag, eftersom väljaren trots allt försöker begränsa ett oönskat politiskt utfall. I kontrast borde negativt röstande i en kontext av stark affektiv polarisering eller negativ politisk identitet i högre grad innebära mer instrumentella och framåtblickande överväganden, i syfte att aktivt motverka det man ogillar snarare än att enbart undvika kognitiv dissonans. Vid en sådan röst krävs det att väljaren beaktar yttre faktorer som andra väljares beteende, särskilt de som röstar på det

ogillade partiet, samt möjliga samarbetskoalitioner som kan påverka utfallet. Dessa inslag borde även bli särskilt relevanta i ett flerpartisystem eftersom handlingen kräver en mer aktiv bedömning av vilket parti som mest effektivt kan minimera den upplevda skadan eller blockera det eller de ogillade partierna.

Hur mäts negativt röstande?

Baserat på tidigare studier vet vi att sannolikheten att rösta negativt ökar bland de individer där motviljan mot motkandidaten väger tyngre än sympatin för det egna partivalet, vilket även återspeglas i operationaliseringen av begreppet (Se Garzia & Ferreira da Silva, 2022a). Redan under 1980-talet mätte forskare negativt röstande som ett uttryck för antipati, där negativa väljare identifierades genom att de uppvisade ett större missnöje mot kandidat B än ett gillande av kandidat A, som de röstade på (Gant & Davis, 1984). Denna förståelse har även legat till grund för senare mätmetoder inom forskningen. Abramowitz och Webster (2018) använder sig exempelvis av en så kallad ”känslotermometer” (eng. *feeling thermometer*) där väljare får betygsätta partier baserat på hur mycket de gillar eller ogillar dem. En negativ väljare är då en svarsperson som angett att de ogillar motståndarpartiet mer än hen gillar det parti som hen uppgett sig ha röstat på.

I denna rapport används samma utgångspunkt. I de svenska valundersökningarna tillämpas ett av de mest etablerade måtten på relationer mellan väljare och partier: den elvagraddiga ogillar-gillarskalan som går från -5 (ogillar starkt) till +5 (gillar starkt). Skalan, som introducerades i Valundersökningen 1968 och bygger på den amerikanska förlagan, möjliggör en direkt och jämförbar mätning av partiets känslomässiga laddning bland väljare. Teoretiskt speglar måttet en sammanvägd bedömning (eng. *running tally*) av den politiska information kring ett parti som individen tagit del av och bearbetat (Oscarsson m.fl., 2024).

Identifieringen av negativa väljare genomförs i två steg. Först identifieras för varje svarsperson som röstat det eller de partier som fått lägst värde på ogillar-gillar-skalan samt betyget för det parti som respondenten uppgett att hen röstade på. Därefter klassificeras en individ som negativ väljare om antipatin mot de mest ogillade partiet är starkare än graden av sympati för det egna partivalet. Med andra ord ska värdet på det minst omtyckta partiet ha ett värde som ligger längre från 0 (varken gillar eller ogillar) än gillandet av det parti som individen röstade på. På så sätt fångas de individer vars röstbeslut i högre grad drivs av motvilja snarare än stöd. Baserat på detta mått blir uppskattningen av andelen negativa väljare 53 procent i valet 2022. Frågan är dock om alla verkligen kan klassificeras som negativa väljare enligt definitionen, eller om måttet tenderar att överskatta andelen?

Ett potentiellt problem med detta indirekta mått är att det i första hand fångar attityder snarare än faktisk motivation bakom beteendet. Tidigare forskare har påpekat att ett sådant mått gör det svårt att särskilja mellan starka känslor av antipati och handlingen att rösta *emot* någon (Gant & Sigelman, 1985; Sigelman & Gant, 1989). Således riskerar måttet att fånga väljare som har starkare negativa än positiva attityder, men ändå röstar för snarare än emot (Garzia & Ferreira da Silva, 2022b). Exempelvis riskerar måttet att inkludera individer som visserligen uppgett ett starkt ogillande mot ett visst parti, men samtidigt har angett ett högt positivt värde (till exempel +4) för sitt eget partival, vilket inte nödvändigtvis innebär att deras röst huvudsakligen motiveras av negativa känslor. En möjlig alternativ förklaring till detta betygsättande skulle i stället kunna vara den långsiktiga nedgången av andelen övertygade partianhängare i Sverige,

från 64 procent vid valet 1968 till 27 procent vid valet 2022 (Oscarsson m.fl., 2024)³. Det är alltså färre nu än tidigare som har starka känslomässiga band till partier, vilket möjligtvis kan översättas till generellt lägre betyg även för det parti man sympatiserar med. Därmed riskerar måttet att fånga upp väljare med svagare partiband snarare än, eller tillsammans med, negativa röstare. För att försöka åtgärda detta problem har därför två olika mått tagits fram, som på olika sätt ämnar att minimera risken att övriga väljare inkluderas i måttet.

Mått 1: Strikt känslobaserat

Den första operationaliseringen bygger på ett strikt affektivt kriterium. Målet med detta mått är att det ska finnas en betydande skillnad mellan antipati och sympati för att tydligare säkerhetsställa att beteendet endast drivs av negativa känslor och inte i kombination med positiva. Därför används trösklar som beskriver hur stor den affektiva differensen ska vara samt begränsar hur högt positivt värde man som negativ väljare får sätta på det egna partiet. För att klassificeras som negativ väljare krävs att antipatin mot det minst omtyckta partiet överstiger sympatin för det egna partivalet med mer än två skalsteg.⁴ Mer specifikt innebär detta att avståndet från neutralpunkten (0) till det lägst betygsatta partiet måste vara minst tre enheter större än avståndet till det parti respondenten röstade på. Eftersom ogillar-gillar-skalan sträcker sig från -5 till +5 innebär kriteriet att endast väljare som hyser mycket stark antipati och samtidigt uppvisar en relativt låg sympati för sitt eget parti kan klassificeras som negativa. I praktiken sätter detta en övre gräns för hur högt en negativ väljare kan betygsätta sitt eget parti och tillåter en maximal sympati motsvarande ett värde på +2 kombinerat med en antipati på minst -3.⁵ På så sätt utesluter måttet individer vars antipati är mildare eller mer balanserad av positiva känslor.

Dock kvarstår problemet att måttet inte fångar själva motivet bakom röstningen. Det finns därför en risk att även väljare vars röst inte i första hand är negativt motiverad klassificeras som negativa. Exempelvis kan en väljare som stödröstar på ett mindre parti för att möjliggöra en viss regeringskoalition, men samtidigt ger ett lågt värde till ett parti i motståndarlägret, uppfylla kriteriet utan att rösthandlingen nödvändigtvis var ett uttryck för negativ röstlogik. Det är således sannolikt att även detta mått är bättre anpassat till tvåpartisystem, där det också ursprungligen har utvecklats. I en kontext där väljaren endast har två reella alternativ innebär stark antipati mot det ena partiet nästan automatiskt att röstvalet sker i riktning mot det andra. Under sådana omständigheter blir det därför mer rimligt att tolka en stark affektiv differens, där ogillandet av motpartiet tydligt överstiger sympatin för det egna valet, som ett uttryck för negativt röstande. I ett flerpartisystem, där väljarna möter många alternativa partier och fler möjliga koalitioner, är inte den logiken självklar. En stor differens behöver inte nödvändigtvis översättas i ett röstval som är negativt motiverat, utan kan även uppstå hos väljare som har andra motiv.

³ En mer detaljerad analys av svenska väljares partianhängarskap finns i boken [Väljarna och valet 2022](#), kapitel 29.

⁴ Valet av tröskelvärde kan i viss mån tyckas vara godtyckligt, men det vilar samtidigt på metodologiska överväganden. Tröskeln ≥ 3 har valts för att säkerhetsställa att negativa väljare inte samtidigt uppvisar en hög grad av sympati för det parti de röstat på. Vid lägre trösklar (t.ex. ≥ 2) tillåts ett relativt högt betyg för det egna partiet, vilket riskerar att inkludera väljare vars röstbeslut i praktiken kombinerar negativa och positiva motiv snarare än att primärt vara negativt motiverat. Samtidigt har en ännu större tröskel valts bort eftersom den reducerar urvalet till en nivå som försvårar statistisk analys och samtidigt riskerar att felklassificera väljare med genuint negativ röstlogik som "övriga", vilket i stället skulle kunna leda till en underskattning av fenomenets omfattning.

⁵ I datasetet är ogillar-gillar-skalan omkodad från -5 till +5 till en elvgradig skala från 1 till 11, där värdet 6 motsvarar neutralpunkten "varken gillar eller ogillar". För varje väljare identifieras det eller de partier som fått lägst betyg, samt betyget för det parti personen röstade på (kontrollerat mot riksdagsvalets registerdata). För både det minst omtyckta partiet och det egna partivalet beräknas sedan avståndet från neutralpunkten. En individ klassificeras som negativ väljare om avståndet till det minst omtyckta partiet överstiger avståndet till det egna partiet med minst tre skalsteg.

Mått 2: Kombinerat

Med utgångspunkt i diskussionen ovan menar flera forskare att direkta mått är mer lämpade för att identifiera negativt röstande. I dessa fall frågas respondenterna explicit om de uppfattar sitt val som ett uttryck för stöd till sitt parti eller som ett sätt att motverka motståndaren (Gant & Sigelman, 1985; Garzia & Ferreira da Silva, 2022b; Sigelman & Gant, 1989). För att tydligare försöka identifiera och isolera de faktiska negativa väljarna skapas därmed ett ytterligare mått som kombinerar ogillar-gillar-måttet med en ytterligare indikator med syfte att fånga motivet bakom röstbeslutet. Mer specifikt inkluderas en fråga om hur viktigt respondenten anser att röstningsskålet *Partiet verkar för att minska inflytandet för partier jag ogillar* var för det egna partivalet. De svarsalternativ som användes var ”ett av de absolut viktigaste skälen”, ”ganska viktigt skäl”, ”inte särskilt viktigt skäl” och ”inte alls viktigt skäl”.

Ett av de absolut viktigaste skälen	Ganska viktigt skäl	Inte särskilt viktigt skäl	Inte alls viktigt skäl
☐	☐	☐	☐

I denna operationalisering behålls ogillar-gillar skalan avsiktligt enkel precis som i mått 1. Antipatin behöver enligt utgångspunkten i rapporten endast överstiga sympatin för det egna partiet, inte uppfylla ett strikt tröskelvärde. Med andra ord behöver den antipatiska betygsättningen bara vara längre ifrån neutralpunkten (varken ogillar eller gillar) än betyget för sitt eget partival. Syftet med detta är att möjliggöra en jämförelse mellan de olika komponenterna av måtten och undersöka vad det är som driver de observerade utfallen.⁶

Samtidigt finns en fördel i att behålla måttet utan att införa några tröskelvärden åt något håll. Olika respondenter lär ha olika uppfattningar om skalan och vad ett visst betyg motsvarar. Det som för en person upplevs som ett starkt gillande (+4) kan för en annan motsvara antingen ett mer måttligt värde (+3), eller till och med ett högre värde (+5). På motsatt sida av skalan kan vissa respondenter dessutom uppleva det psykologiskt svårare att sätta låga betyg, och tenderar därför att mildra sina negativa omdömen, även om känslan gentemot partiet är densamma som för en respondent som ger värdet -5 (Bankert, 2021). Genom att behålla skalan utan tröskelvärden undviker vi dessa bekymmer och kan jämföra relationen mellan vad man ogillar och gillar ”inom” individen. På så sätt fokuserar det kombinerade måttet på det relativa förhållandet mellan positiva och negativa känslor snarare än deras absoluta nivåer. Då blir skillnaden i känslouttryck meningsfull oavsett väljarens tolkning av skalan.

Enligt denna operationalisering definieras således en negativ väljare som en individ som både (1) anger att röstningsskålet var ett av de absolut viktigaste för partivalet, och (2) uppvisar ett starkare ogillande av ett annat parti än graden av gillande för det parti hen röstade på (enligt ogillar-gillar-skalan). Enligt detta mått blir andelen negativa röstare i urvalet 20 procent, vilket innebär att var femte väljare i valundersökningen uppfyller kriterierna för negativt röstande. Notera dock att urvalet endast består av de respondenterna med uppgifter på både ogillar-gillar-skalan och röstskålet.

Operationaliseringen utgår från förståelsen av negativt röstande som en handling driven av affektivt motiverad antipati. Enbart attitydbaserade indikatorer fångar, som ovan

⁶ Vid test av ett kombinerat mått som inkluderar både höga tröskelvärden på ogillar-gillar-skalan och röstskålet ”Partiet verkar för att minska inflytandet för partier jag ogillar” blev gruppen negativa röstare för liten (n=50) för att möjliggöra meningsfull analys. Detta beror på att få respondenter generellt har svarat på hur viktigt röstskålet var för sitt partival.

nämnt, den känslomässiga dimensionen av partimotvilja, men säger mindre om huruvida dessa känslor faktiskt omsätts i ett konkret röstbeteende hos väljare. Genom att inkludera ett direkt mått på röstmotiv, där respondenten explicit anger betydelsen av att motverka ett ogillat parti, kan analysen särskilja de väljare vars ogillande faktiskt utgör en central drivkraft bakom röstvalet. Den indirekta indikatorn ger således en jämförbar grund för att mäta emotionell intensitet, medan den direkta frågan fångar intentionen bakom handlingen.

Denna operationalisering möjliggör en tydligare avgränsning av den negativa väljargruppen till de individer som *aktivt* låter sina negativa känslor styra sitt röstbeteende. Detta ligger i linje med den definition som föreslagits av Russo och Areal (2015), där negativt röstande betraktas som uttryck för ett medvetet agerande för att förhindra framgång för ett ogillat parti snarare än som ett passivt uttryck för att maximera sina vinster. På så sätt kan det kombinerade måttet förstås som en sammankoppling mellan den affektiva och den instrumentella dimensionen av negativt röstande.

Viktigt att understryka är dock att även detta kombinerade mått har sina begränsningar. Vi kan visserligen vara säkra på att dessa väljare anger ett röstningsmotiv som är starkt präglad av antipati, men måttet utesluter inte att rösten samtidigt upplevs som ett val för det egna partiet. Även om respondenterna uppger att *partiet verkar för att minska inflytandet för partiet jag ogillar* är ett av de absolut viktigaste skälen, finns det en möjlighet att andra motiv också har spelat roll. Frågan om skäl för partival är nämligen inte formulerad som ett val mellan olika motiv, utan varje skäl bedöms separat. En och samma respondent kan därför både ange att minskat inflytande för ett ogillat parti är mycket viktigt och att till exempel *jag känner mig som anhängare av partiet*. Det kombinerade måttet kan därmed inte med säkerhet särskilja om rösten i första hand är emot, för, eller både och. Därtill kommer även en mer generell metodologisk osäkerhet kopplad till retrospektiva frågor om röstmotiv. Eftersom respondenten värderar separata skäl som redan är formulerade finns det en risk för efterhandsrationalisering, där vissa motiv i efterhand markeras som särskilt viktiga därför att de framstår som normativt rimliga, snarare än att de faktiskt utgjorde den primära drivkraften bakom partivalet.

Frågan om *partiet verkar för att minska inflytandet för partiet jag ogillar* ställdes dessutom för första gången i den svenska valundersökningen 2022 och begränsar därmed analysen till det senaste valåret. Jämförelsevis går det första måttet att använda under en längre tid och har data tillgänglig från och med 1979.

Teoretiska förväntningar

Utifrån tidigare forskning och definitionen av negativt röstande, där handlingen i första hand drivs av aversion av ett eller flera partier snarare än stöd för det egna partiet, går det att formulera ett antal empiriska förväntningar som bör känneteckna negativa väljare. Dessa förväntningar används följaktligen som kriterier för att i följande delar av rapporten bedöma om och hur de olika måtten på negativt röstande fångar fenomenet i Sverige.

För det första bör negativa väljare rimligtvis inte i någon större utsträckning ange partianhängarskap eller ideologisk närhet som drivande skäl för sitt val. Eftersom handlingen att rösta negativt inte är grundad i identifikation med det egna partiet eller policypreferenser, förväntas negativa väljare uppvisa svagare band till sitt parti och i lägre grad basera sitt partival på sympati eller långvarig lojalitet. Av samma anledning bör negativa väljare även vara mindre ideologiskt kongruenta med det parti de röstar på och ett mått med god begreppsvaliditet bör identifiera en grupp med större ideologisk spridning och svagare koppling än övriga väljare. Weber (2021) beskriver detta som "the tragedy of negativity" och visar empiriskt att negativa väljare dessutom tenderar att välja partier som ligger längre ifrån dem själva än vad de annars skulle ha gjort. En negativ väljare fäster mindre vikt vid om ett parti är moderat eller extremt då det centrala är att minimera den potentiella skadan som det ogillade partiet uppfattas kunna orsaka. Detta leder alltså till att negativa väljare överger det parti som ideologiskt ligger närmst dem,

och i stället väljer ett mer avlägset parti som bedöms ha störst chans att blockera det ogillade alternativet. På kollektiv nivå argumenterar Weber för att detta beteende kan orsaka ett paradoxalt och oavsiktligt utfall. Om många väljare på båda sidor av det politiska spektrumet röstar på detta sätt kan resultatet bli ökad polarisering och stärkt stöd för mer extrema positioner, vilket är just det utfall som väljarna ursprungligen avsåg att undvika.

Negativa väljare bör även, givet flerpartisystemets struktur, vara särskilt benägna att rösta utanför de samarbetskoalitioner som inkluderar det eller de partier som de ogillar mest. En individ som röstar negativt söker i teorin att antingen undvika eller minimera inflytandet för det ogillade partiet, vilket innebär att röstbeteendet bör rikta sig mot partier som står utanför det samarbetsalternativ där det ogillade partiet ingår. I flerpartisystem kan detta ske både genom blocköverskridande röstning eller genom att väljaren söker sig till partier som signalerar avstånd till det ogillade partiet.

I svensk kontext bör förväntningarna dock nyanseras. Sverige kännetecknas av relativt svag affektiv polarisering jämfört med exempelvis USA, och väljarkåren uppvisar historiskt en mer balanserad blandning av sympatier och antipatier. Det innebär att partier överlag är relativt omtyckta, även om graden av antipati ökar i samband med valrörelser (Iyengar m.fl., 2019; Oscarsson m.fl., 2024). Mot denna bakgrund är det mindre sannolikt att finna en särskilt stor grupp av väljare som uppfyller kriterierna för negativt röstande. Den förväntat begränsade förekomsten av negativa väljare i Sverige fungerar därmed som ett ramverk för att bedöma vilka mått som verkar rimliga och vilka som riskerar att överidentifiera fenomenet. Följaktligen innebär detta att testen som genomförs i rapporten i praktiken utgör ett ”hårt test” av den teoretiska modellen. I en kontext där partierna till stor del är omtyckta är det mer krävande att identifiera negativt röstande. Om ett mått ändå lyckas identifiera en grupp vars beteende överensstämmer med de teoretiska förväntningarna talar detta starkt för måttets begreppsvaliditet.

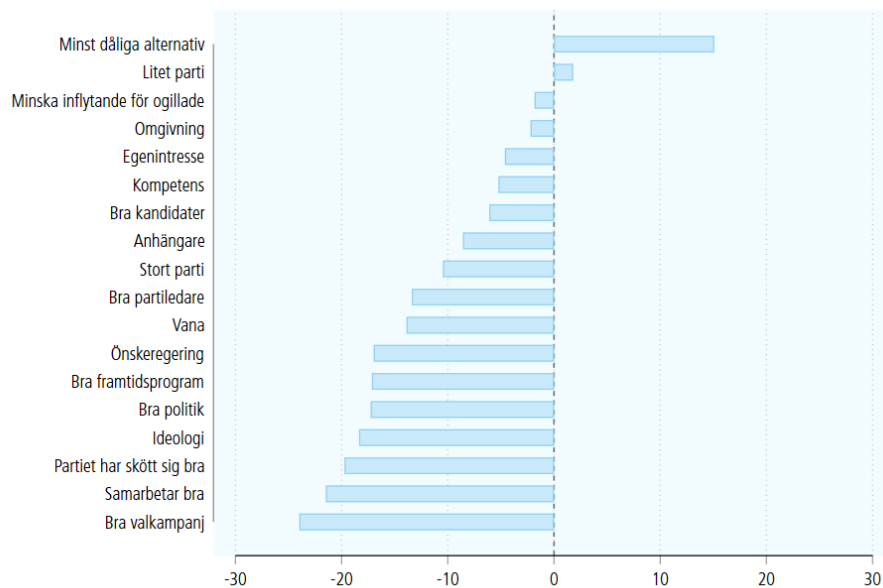
Test 1: Skäl för val av parti

För att undersöka vilka motiv och drivkrafter som särskiljer negativa väljare från övriga redovisas andelen väljare inom respektive grupp som anger varje röstmotiv som ”ett av de absolut viktigaste” skälen för sitt partival i valundersökningen. Resultaten presenteras utifrån det strikt känslobaserade ogillar-gillar-måttet i Figur 1 och enligt det kombinerade motivations- och känslomåttet i Figur 2. För en mer detaljerad redovisning av fördelningen mellan samtliga svars kategorier inom respektive väljargrupp hänvisas till appendix, Tabell A1 och Tabell A2.

Strikt känslobaserat mått

I Figur 1 framträder tydliga och systematiska skillnader mellan negativa och övriga väljare. Sammantaget lägger negativa väljare mindre vikt vid 16 av de 18 röstskäl som ingår i analysen, medan de resterande två tillmäts större betydelse. Mer specifikt lägger negativa väljare genomgående betydligt mindre vikt vid positiva skäl än vad övriga väljare gör. För skäl som *bra partiledare*, *bra politik*, *kompetens*, *bra kandidater*, *partiet har skött sig bra* och *bra framtidsprogram* är det en betydligt lägre andel negativa väljare som svarar ”ett av de absolut viktigaste skälen” i jämfört med övriga väljare. Motsatt är det även en högre andel inom gruppen som anger motiven som ”inte alls viktigt”. Detta mönster ligger i linje med förväntningarna enligt teorin och partivalet verkar i mindre utsträckning motiveras av positiva känslor för det egna partiet. Detta indikerar vidare att ogillar-gillar-skalan fångar affektiva skillnader som också återspeglas i väljarnas angivna röstmotiv.

Figur 1. Skillnad i röstmotiv mellan negativa och övriga väljare (strikt känslobaserat mått)

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Grafen visar skillnaden i andelen negativa respektive övriga väljare som anger ett motiv som "ett av de absolut viktigaste". Skillnaden är beräknad genom att subtrahera andelen för negativa väljare med andelen för övriga väljare. Staplar över noll innebär att motivet är vanligare bland negativa väljare; staplar under noll innebär att motivet är vanligare bland övriga väljare. Differensen är beräknad baserat på det strikt känslomässiga måttet.

Skillnaderna är även relativt stora för skäl som rör partiloyalitet och långvarig identifikation. Med hänvisning till Tabell A1 i Appendix, där de exakta procentsatserna för samtliga röstmotiv redovisas, anger endast tre procent av de negativa väljarna *jag känner mig som anhängare av partiet* som ett av de absolut viktigaste skälen, jämfört med tolv procent bland de positiva väljarna. Ett liknande mönster återfinns för *vana* som röstmotiv där 16 procent av de positiva väljarna kontra två procent av de negativa väljarna anger detta som ett avgörande skäl. För båda dessa skäl återfinns majoriteten av de negativa väljarna i kategorin "inte alls viktigt" (45 procent respektive 58 procent). Detta indikerar att negativa väljare inte drivs av partiloyalitet eller långvarig identifikation, utan tvärtom kännetecknas av en brist på sådana band. Även detta går i linje med de teoretiska förväntningarna, där negativt röstande beskrivs som en handling vid ett specifikt val, snarare än ett stabilt tillstånd eller identitet (Caruana m.fl., 2015; Sulmont & Incio, 2025).

Ett av de röstskäl som negativa väljare lägger större vikt vid än övriga väljare är att partiet de röstade på uppfattades som det *minst dåliga alternativet*. Här anger 32 procent av negativa väljare detta som ett av de absolut viktigaste skälen, jämfört med 17 procent av övriga väljare. Detta går i linje med Webers (2021) beskrivning av negativt röstande som driven av viljan att minimera skada snarare än att maximera vinst.

Det finns fortsättningsvis även skäl som antyder att vissa negativa väljare kan ha röstat utifrån strategiska överväganden. Negativa väljare angav nämligen i större utsträckning än övriga väljare skälet *partiet är ett litet parti som riskerade att hamna under fyra-procentsspärren till riksdagen*. Enligt måttets begränsningar skulle detta kunna vara väljare som egentligen inte bör klassas som negativa, utan vars "svaga" sympati för sitt partival snarare beror på andra faktorer än att man just vill motverka ett annat parti. Dock är det samtidigt svårt att göra den tolkningen, eftersom dessa skäl likväl skulle kunna vara viktiga för att just minska inflytandet för sitt ogillade parti. Att behålla ett

litet parti i riksdagen, skulle kunna vara av stor vikt för att just stoppa en oönskad regering med det parti man röstar emot.

Ett av få motiv där negativa och övriga väljare däremot uppvisar förhållandevis lika fördelning är skälet *minskar inflytandet för ogillade partier*. Detta är intressant eftersom det just är detta skäl som i teorin ligger närmast definitionen av negativt röstande. Detta innebär alltså att skälet förekommer i båda väljargrupperna, vilket i sig antyder att negativitet också är ett drivande motiv för partival även för de med positiva skäl. Skillnaden är att det för negativa väljare tycks samverka med *frånvaron* av positiva skäl.

Sammanfattningsvis är det mest karakteristiska för de negativa väljarna enligt det strikt känslobaserade måttet inte något enskilt röstmotiv, utan snarare frånvaron av positiva. Mönstret i Figur 1 präglas av svaga partiband, lägre uppskattning av partiets kvaliteter och en högre benägenhet att beskriva partiet som det minst dåliga alternativet. Detta överensstämmer väl med de teoretiska förväntningarna på negativt röstande som ett beteende drivet av aversion snarare än stöd.

Kombinerat mått

I figur 2 redovisas skäl för negativa respektive övriga väljare enligt det kombinerade måttet, där både känslodifferensen och det direkta motivet *minska inflytande för partier jag ogillar* ingår. Till skillnad från Figur 1 visar denna graf att negativa väljare enligt det kombinerade måttet i stort sett beter sig likadant som övriga väljare när det gäller de flesta positiva röstmotiv. För skäl som *bra partiledare*, *bra politik*, *kompetens*, *bra kandidater*, *partiet har skött sig bra* och *bra framtidsprogram* är skillnaderna mellan grupperna små och nästan obefintliga. Den tydliga kontrasten som kännetecknade Figur 1, där negativa väljare konsekvent nedtonade positiva skäl, försvinner nästan helt. Detta antyder alltså att antipati inte är den primära drivkraften bakom röstvalet för hela gruppen, trots att måttet delvis bygger på just ett negativt röstmotiv. Metodologiskt indikerar detta även att det kombinerade måttet fångar en betydligt bredare och mindre distinkt grupp än det strikta känslobaserade måttet, som har angett både negativa och positiva skäl.

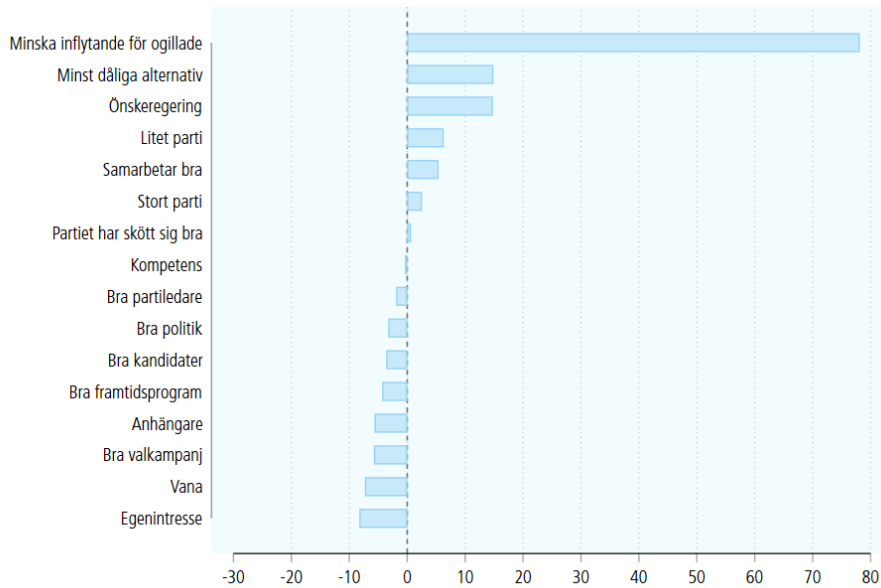
Även här framgår det att negativa väljare anger andra strategiska incitament, såsom önskeregering, att rösta på stora partier eftersom de har större möjlighet att genomföra sin politik, samt att rösta på små partier för att de inte ska hamna under riksdagsspärren. Detta kan återigen indikera att måttet fångar en bredare och mer heterogen grupp än den som definitionen i strikt sätt behandlar som negativa väljare. Samtidigt kan dessa strategiska skäl inte heller uteslutas som uttryck för negativ röstlogik enligt samma resonemang som i Figur 1. Eftersom alla dessa negativa väljare har angett strategiska skäl i *kombination* med skälet att minska inflytandet för ogillade partier skulle det kunna vara ett sätt att indirekt förverkliga detta syfte. Det är därför svårt att avgöra i vilken utsträckning dessa incitament ska tolkas som alternativa motiv eller som del av samma negativt motiverade logik, vilket understryker att resultaten bör tolkas med försiktighet.

Det som talar för måttet är att de största skillnaderna även här återfinns för skäl som rör anhängarskap och vana, det vill säga motiv som bygger på långvarig identifikation. Negativa väljare anger i lägre grad att dessa skäl var viktiga, men skillnaderna är även här betydligt mindre än i Figur 1 (se även Tabell A1 och A2 i appendix). För det strikt känslobaserade måttet var dessa motiv nästan helt frånvarande hos negativa väljare, medan de enligt det kombinerade måttet fortfarande förekommer inom gruppen. Även detta är ett tecken på att måttet fångar en mindre "ren" negativ väljargrupp.

Ett skäl som däremot sticker ut är *det minst dåliga alternativet*. Även med det kombinerade måttet uppger negativa väljare detta motiv i högre utsträckning än positiva (30 procent jämfört med 15 procent). Detta ger också visst stöd för måttet, eftersom just minimera-skada-logiken är central i teorin om negativt röstande.

Figur 2. Skillnad i röstmotiv mellan negativa och övriga väljare (kombinerat mått)

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Grafen visar skillnaden i andelen negativa respektive övriga väljare som anger ett motiv som "ett av de absolut viktigaste". Skillnaden är beräknad genom att subtrahera andelen för negativa väljare med andelen för övriga väljare. Staplar över noll innebär att motivet är vanligare bland negativa väljare; staplar under noll innebär att motivet är vanligare bland övriga väljare. Differensen är beräknad baserat på det kombinerade måttet. Röstskålen "Partiet har en bra politisk ideologi" och "Personer i min närmaste omgivning sympatiserar med partiet" redovisas inte eftersom antalet (n) svarande inom gruppen negativa väljare är för litet.

Test 2: Ideologisk kongruens

För att undersöka i vilken utsträckning negativa väljare är ideologiskt kongruenta med sitt parti presenteras i detta avsnitt fyra figurer som, för respektive mått, visar skillnaden mellan väljarnas egen placering på vänster-högerskalan och både deras subjektiva och expertbedömda placering av det parti de röstade på.

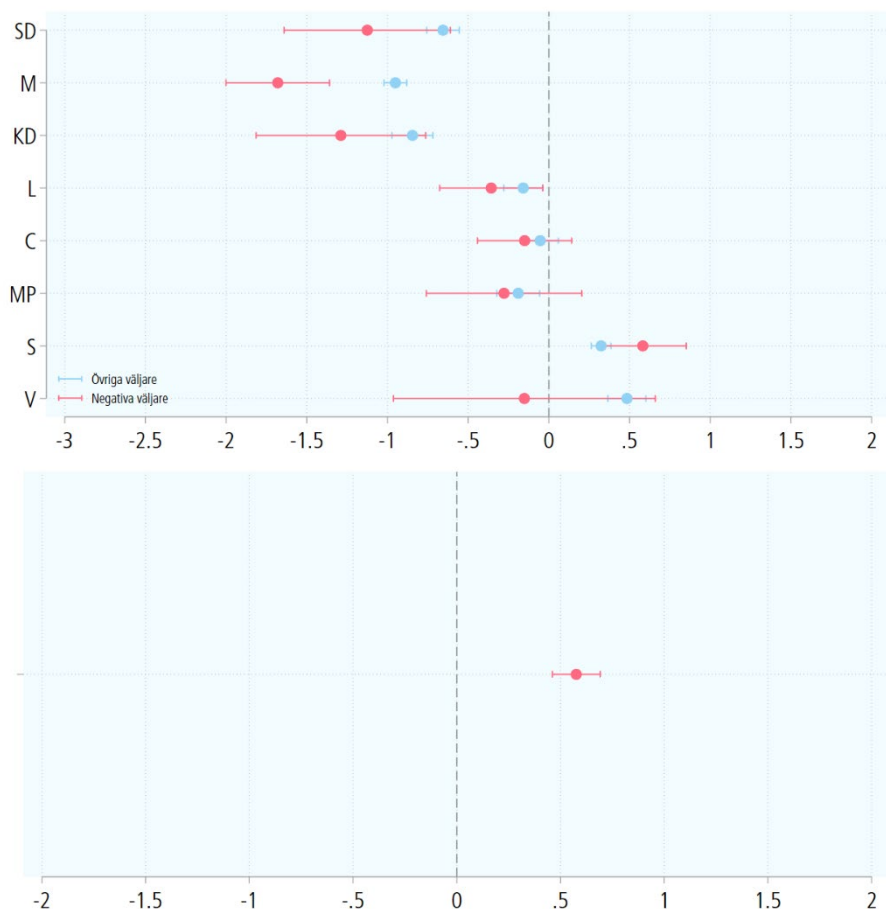
Strikt känslobaserat mått

Figur 3 visar medelskillnaden mellan väljarnas egen självplacering på vänster-högerskalan och deras subjektiva uppfattning av var det parti de röstade på befinner sig på samma skala. Resultatet visar att negativa väljare enligt ogillar-gillar-måttet genomgående placerar sig något längre ifrån sina partiers uppfattade positioner än vad övriga väljare gör. Skillnaderna är dock små och för de flesta partier överlappar konfidensintervallen för negativa och övriga väljare. Det innebär att vi på partinivå inte med säkerhet kan säga att det finns en faktisk skillnad eftersom de observerade avstånden lika gärna kan bero på slumpmässig variation. När medelskillnaden i subjektiv ideologisk kongruens mellan negativa och positiva i stället beräknas samlat över alla partier framträder däremot en tydligare skillnad. Här står negativa väljare i genomsnitt signifikant längre ifrån sitt parti än övriga väljare, även om skillnaden fortfarande är i begränsad storlek.

Att den samlade skillnaden är signifikant medan de partivisa skillnaderna i figuren inte är det beror sannolikt på att gruppstorlekarna i parti-för-parti-jämförelserna hos de negativa väljarna är för små, vilket medför en osäkrare skattning och bredare konfidensintervall. När variationen mellan partier därmed sammanförs i en enda modell ökar den statistiska precisionen, vilket gör att det något svaga men systematiska mönstret blir tydligare.

Figur 3. Medelskillnad mellan väljarnas egen vänster-högerplacering och subjektiva placering av det parti som de röstade på (ogillar-gillar-mått)

Källa: Valundersökningen 2022.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan väljarnas egen placering på vänster-högerskalan och deras egen subjektiva placering av det parti som de röstade på, fördelat mellan negativa och övriga väljare enligt det strikt känslösbaserade ogillar-gillar-måttet. Väljarnas egen position och deras uppfattning om det parti de röstade på mäts på en skala från 0 till 10, där 0 anger en position långt till vänster och 10 en position långt till höger. I den övre figuren redovisas medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall för respektive grupp, där värden till höger om noll innebär att väljarna i genomsnitt placerar sig till höger om partiets subjektiva position och värden till vänster att de placerar sig längre till vänster. Den nedre figuren visar den genomsnittliga skillnaden i ideologiskt avstånd mellan negativa och övriga väljare, baserat på den absoluta skillnaden mellan väljarnas egen och partiets subjektiva vänster-högerplacering. Positiva värden indikerar ett större ideologiskt avstånd bland negativa väljare jämfört med övriga väljare. Det 95 % konfidensintervallet illustrerar osäkerheten i skattningen. Resultaten är viktade efter valresultat.

Figur 4 visar medelskillnaden mellan väljarnas egen placering på vänster-högerskalan och expertbedömda positioner för de partier som de röstade på. De expertbedömda partipositionerna baseras på data från ParlGov. Till skillnad från den subjektiva jämförelsen bygger denna analys på en gemensam och extern referenspunkt för samtliga väljare inom ett parti, vilket möjliggör en mer objektiv bedömning av ideologisk kongruens.

Resultaten följer i stort samma övergripande mönster som i den subjektiva analysen. Negativa väljare står i genomsnitt något längre ifrån sina partiets ideologiska positioner än övriga väljare. Den samlade skillnaden mellan grupperna är relativt begränsad i storlek men konsekvent och statistiskt signifikant.

De partivisa resultaten i Figur 4 förstärker delvis de teoretiska förväntningarna. För flera partier (Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Socialdemokraterna) placerar negativa väljare sig själva systematiskt längre ifrån partiets faktiska position än övriga väljare inom samma parti. För dessa partier är skillnaderna statistiskt

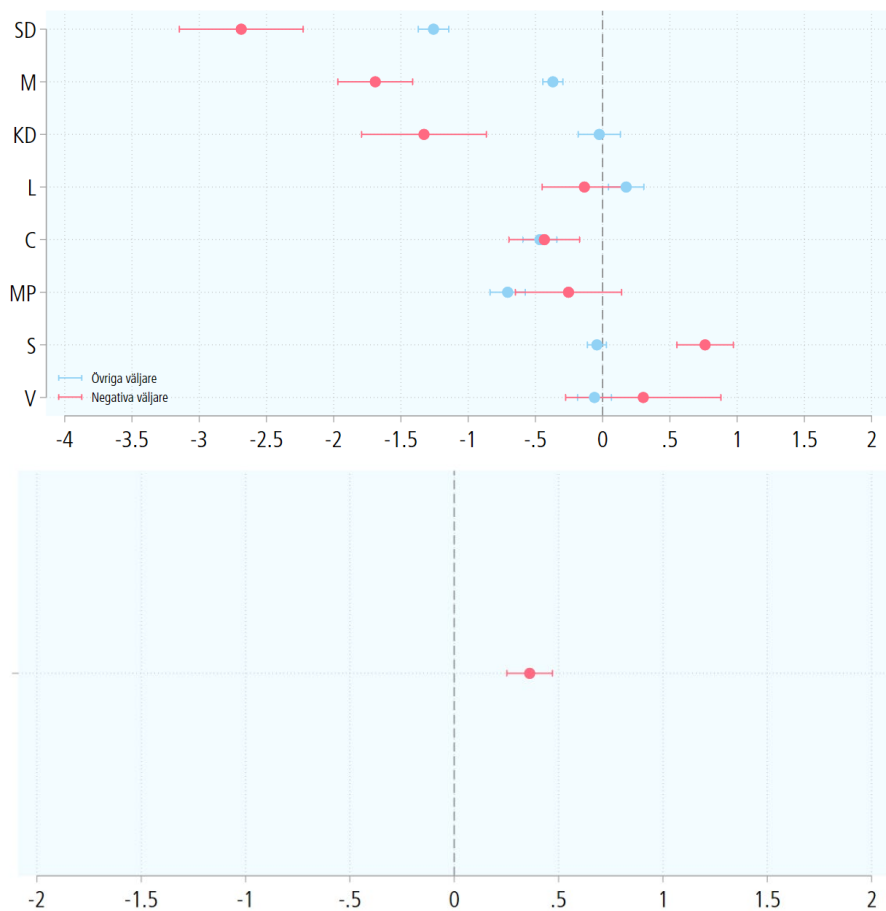
signifikanta. Mönstret tyder på att negativa väljare tenderar att överskatta sin ideologiska närhet till partiet, vilket blir synligt när deras subjektiva bedömning jämförs med expertpositionerna. För de resterande partierna, Liberalerna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, överlappar däremot gruppernas konfidensintervall, vilket innebär att några systematiska skillnader inte kan fastställas.

Samtidigt är det anmärkningsvärt att den genomsnittliga skillnaden mellan negativa och övriga väljare blir något mindre i expertmått än i den subjektiva jämförelsen. Detta står i kontrast till diskussionen ovan, där avstånden mellan grupperna i stort verkar bli större i Figur 4 än i Figur 3. Detta betyder dock inte att negativa väljare objektivt ligger närmare sina partier. En potentiell förklaring till detta är att övriga väljare i vissa stora partier, framför allt Sverigedemokraterna, också ligger betydligt längre ifrån sina partier i expertmått än i den subjektiva bedömningen.

Sammantaget visar även figuren en tendens som ligger i linje med Webers (2021) resonemang om att negativa väljare ofta röstar mer extremt än vad deras egen ideologiska position egentligen motiverar. Negativa väljare som röstar på Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna placerar sig själva mer till vänster än partierna, medan negativa väljare som röstar på Socialdemokraterna placerar sig mer till högre än partierna. Väljarna hamnar alltså systematiskt på motsatt sida om sina partier jämfört med de positiva väljarna, vilket tyder på att de inte väljer parti utifrån ideologisk närhet. Ett motsvarande mönster kan även urskiljas bland negativa väljare inom Liberalerna och Vänsterpartiet, men skillnaderna mellan grupperna är inte statistiskt säkerställda.

Avslutningsvis är det viktigt att understryka att låg ideologisk kongruens i sig inte endast behöver vara ett resultat av ett negativt röstmotiv. Väljare som röstar för att hålla ett litet parti över riksdagsspärren eller för att gynna eller hindra en viss regeringskoalition skulle mycket väl kunna ha låg ideologisk kongruens även om motivet inte är genuint negativt enligt definitionen. Trots att skillnaden mellan den subjektiva och expertbedömda kongruensen indikerar att negativa väljare verkar tro att de ligger närmre partiet än vad de gör, vilket inte är förväntat på samma sätt av andra strategiska röster, bör resultaten tolkas med försiktighet.

Figur 4. Medelskillnad mellan väljarnas egen vänster-högerplacering och expertbedömda placering av det parti som de röstade på (ogillar-gillar-mått)

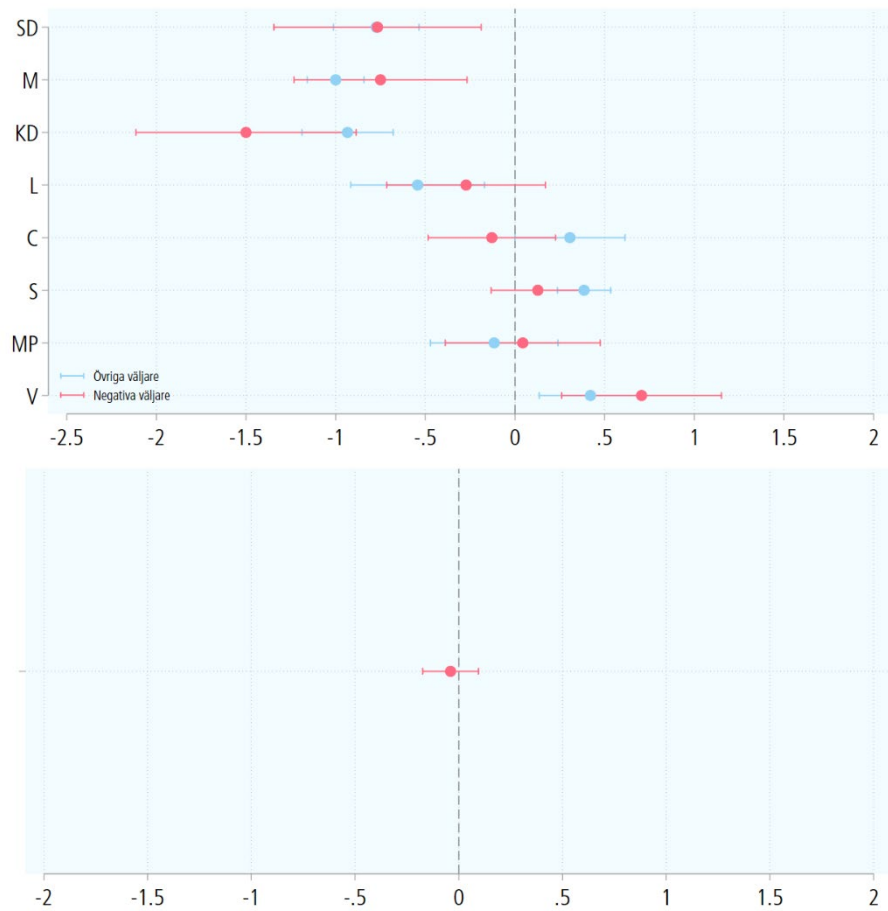
Källa: Valundersökningen 2022, ParlGov 2022.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan väljarnas egen placering på vänster-högerskalan och den expertbedömda placeringen av det parti som de röstade på, fördelat mellan negativa och övriga väljare enligt det strikt känslösbaserade ogillar-gillar-måttet. Både väljarnas och partiernas positioner mäts på en skala från 0 till 10, där 0 anger en position långt till vänster och 10 en position långt till höger. De expertbedömda partipositionerna baseras på data från ParlGov. I den övre figuren redovisas medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall för respektive grupp, där värden till höger om noll innebär att väljarna i genomsnitt placerar sig till höger om partiets expertbedömda position och värden till vänster att de placerar sig längre till vänster. Den nedre figuren visar den genomsnittliga skillnaden i ideologiskt avstånd mellan negativa och övriga väljare, baserat på den absoluta skillnaden mellan väljarnas egen och partiets expertbedömda vänster-högerplacering. Positiva värden indikerar ett större ideologiskt avstånd bland negativa väljare jämfört med övriga väljare. Det 95 % konfidensintervallet illustrerar osäkerheten i skattningen. Resultaten är viktade efter valresultat.

Kombinerat mått

Figur 5 visar återigen skillnaden mellan väljarnas egen placering på vänster-högerskalan och deras subjektiva uppfattning om var det parti de röstade på befinner sig, men denna gång utifrån det kombinerade måttet. Till skillnad från resultaten för det strikt känslösbaserade måttet framträder här inga tydliga skillnader mellan negativa och övriga väljare. För samtliga partier överlappar gruppernas konfidensintervall, vilket indikerar att negativa väljare enligt detta mått inte skiljer sig nämnvärt i subjektiv ideologisk kongruens. Den sammanvägda analysen bekräftar detta mönster då skillnaden mellan grupperna är liten och inte statistisk signifikant. Detta tyder återigen på att måttet fångar en bredare grupp av väljare vars antipati mot ogillade partier inte nödvändigtvis översätts i en stark ideologisk avvikelse från sitt parti.

Figur 5. Medelskillnad mellan väljarnas egen vänster-högerplacering och subjektiva placeringen av det parti som de röstade på (kombinerat mått)

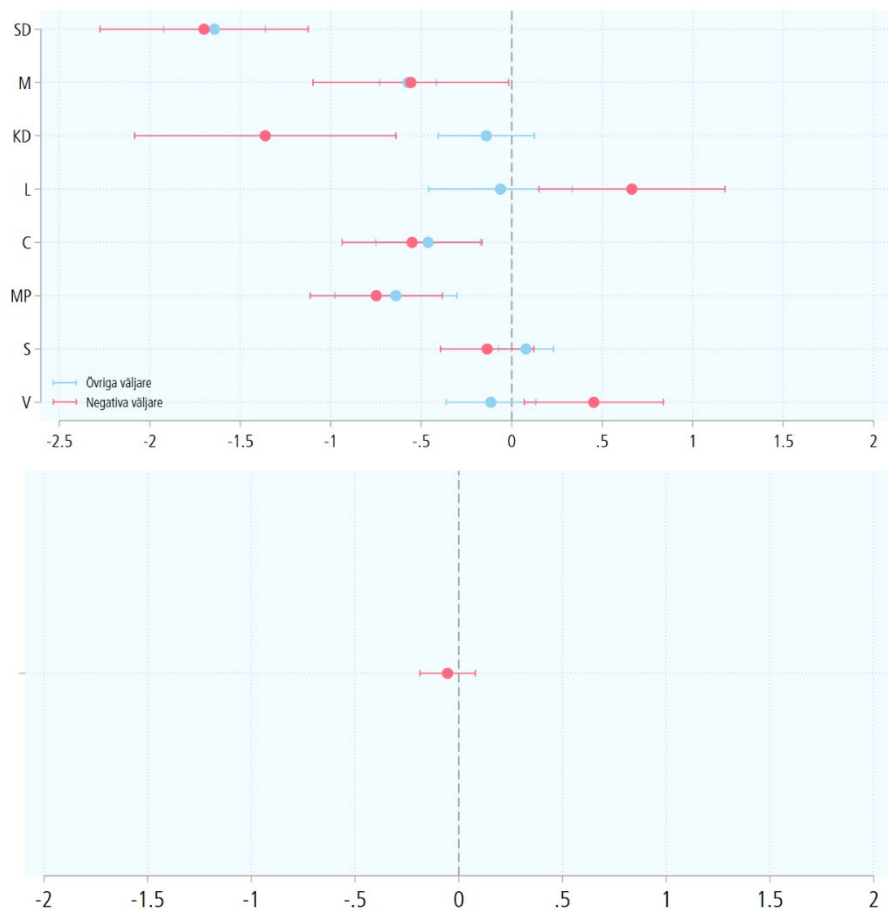

Källa: Valundersökningen 2022.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan väljarnas egen placering på vänster-högerskalan och deras egen subjektiva placering av det parti som de röstade på, fördelat mellan negativa och övriga väljare enligt det kombinerade måttet. Väljarnas egen position och deras uppfattning om det parti de röstade på mäts på en skala från 0 till 10, där 0 anger en position långt till vänster och 10 en position långt till höger. I den övre figuren redovisas medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall för respektive grupp, där värden till höger om noll innebär att väljarna i genomsnitt placerar sig till höger om partiets subjektiva position och värden till vänster att de placerar sig längre till vänster. Den nedre figuren visar den genomsnittliga skillnaden i ideologiskt avstånd mellan negativa och övriga väljare, baserat på den absoluta skillnaden mellan väljarnas egen och partiets subjektiva vänster-högerplacering. Positiva värden indikerar ett större ideologiskt avstånd bland negativa väljare jämfört med övriga väljare. Det 95 % konfidensintervallet illustrerar osäkerheten i skattningen. Resultaten är viktade efter valresultat.

När väljarnas egen vänster-höger-placering jämförs med expertbedömda partipositioner i figur 6 framträder inte heller något tydligt mönster som särskiljer negativa väljare enligt det kombinerade måttet. Skillnaderna i ideologisk kongruens är genomgående små och i de flesta fall statistiskt osäkra, vilket innebär att negativa väljare inte systematiskt avviker från övriga väljare när en gemensam, objektiv referenspunkt används. Sammantaget stärker detta slutsatsen att det kombinerade måttet identifierar en relativt bred väljargrupp som inkluderar väljare vars antipati mot ogillade partier inte nödvändigtvis medför en stark avvikelse i ideologisk positionering. Mer troligt är resultaten ett uttryck för en grupp där negativa och positiva motiv samexisterar, som bekräftat i Figur 2.

Figur 6. Medelskillnad mellan väljarnas egen vänster-högerplacering och expertbedömd placering av det parti som de röstade på (kombinerat mått)

Källa: Valundersökningen 2022, Parlgov 2022.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan väljarnas egen placering på vänster-högerskalan och den expertbedömda placeringen av det parti som de röstade på, fördelat mellan negativa och övriga väljare enligt det kombinerade måttet. Både väljarnas och partiernas positioner mäts på en skala från 0 till 10, där 0 anger en position långt till vänster och 10 en position långt till höger. De expertbedömda partipositionerna baseras på data från Parlgov. I den övre figuren redovisas medelvärden och 95-procentiga konfidsintervall för respektive grupp, där värden till höger om noll innebär att väljarna i genomsnitt placerar sig till höger om partiets expertbedömda position och värden till vänster att de placerar sig längre till vänster. Den nedre figuren visar den genomsnittliga skillnaden i ideologiskt avstånd mellan negativa och övriga väljare, baserat på den absoluta skillnaden mellan väljarnas egen och partiets expertbedömda vänster-högerplacering. Positiva värden indikerar ett större ideologiskt avstånd bland negativa väljare jämfört med övriga väljare. Det 95 % konfidsintervall illustrerar osäkerheten i skattningen. Resultaten är viktade efter valresultat.

Test 3: Partival

I detta avsnitt presenteras två tabeller som visar hur negativa väljare fördelar sina röster i riksdagsvalet 2022. Syftet är att undersöka i vilken utsträckning negativ affekt mot politiska partier omsätts i partival, samt om väljare systematiskt undviker det parti eller block de ogillar. Fördjupade resultat i form av grafer som visar vilka partier som ogillas av negativa väljare inom respektive partival redovisas i Appendix.

Strikt känslobaserat mått

Tabell 1 redovisar hur negativa väljare, definierade enligt det strikta ogillar-gillar-måttet, fördelar sina röster i riksdagsvalet 2022 beroende på vilket block de ogillar mest. Jämfört med det faktiska valresultatet framträder Centerpartiet som tydligt överrepresenterade bland negativa väljare. Partiet får särskilt stöd hos de negativa väljare som ogillar ett eller flera Tidö-partier, liksom hos de som ogillar partier inom båda blocken. Detta mönster skulle kunna tyda på att Centerpartiet i viss utsträckning fungerar som ett

mellanalternativ för väljare som präglas av stark antipati men som samtidigt undviker att göra ett tydligt ideologiskt blockbyte.

När resultaten bryts ned efter vilket block som ogillas mest framträder ett mönster som i stora drag överensstämmer med de teoretiska förväntningarna. Väljare som ogillar de rödgröna partierna röstar i huvudsak på Tidö-partierna, särskilt Sverigedemokraterna och Moderaterna, men även i viss mån på Liberalerna och Kristdemokraterna. På motsvarande sätt röstar negativa väljare som ogillar Tidö-partierna i hög grad på Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Detta illustrerar ett blockövergripande röstbeteende där väljare systematiskt undviker partier inom det block de ogillar och i stället söker sig till alternativ som står i motsats.

Samtidigt uppvisar tabellen två viktiga avvikelser från teorin. För det första återfinns en mindre men inte obetydlig andel väljare som röstar *inom* det block de ogillar. Detta indikerar att stark antipati mot ett parti inte alltid omsätts i ett konsekvent blocköverskridande röstbeteende. En möjlig tolkning är att måttet även fångar väljare vars röstbeslut i huvudsak drivs av andra överväganden. Samtidigt kanske inte heller negativt röstande alltid behöver innebära att rösta i motsatt block från det man ogillar. En väljare skulle kunna ogilla ett parti i sitt eget block, men ändå rösta på andra partier inom blocket av andra skäl som blocklojalitet, sakfrågeprioriteringar, eller till och med bristande kunskap om koalitioner. Ett illustrativt exempel är Liberalerna som erhåller ett relativt stort stöd bland väljare som ogillar ett eller flera partier inom Tidö-koalitionen, där Sverigedemokraterna är det mest ogillade partiet. De som ogillar Sverigedemokraterna men ändå röstar på Liberalerna skulle i teorin kunna välja partiet eftersom de uppfattas ha ett större ideologiskt avstånd till partiet än övriga samarbetspartier. Således blir Liberalerna möjligtvis ett mer acceptabelt alternativ för negativa väljare som inte vill byta block. Oavsett understryker resultaten en vikt av att vara försiktig med att använda affektiva mått som en ensam indikator på negativt röstande i flerpartisystem.

Den andra avvikelserna gäller gruppen som ogillar partier i båda block. Denna grupp är särskilt heterogen och sprider sina röster över flera partier, framför allt Socialdemokraterna, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Centerpartiet. Enligt detta mått verkar stark antipati mot hela partilandskapet inte leda till en entydig röststrategi. I praktiken kan dessa väljare rösta utifrån många olika grunder. Vissa kanske söker ett ”minst dåligt” alternativ, andra kanske väljer ett stort parti i hopp om regeringsstabilitet, eller vänder sig till mittenpartier som någon form av mellanläge. Det är således svårt att dra några konkreta slutsatser alls om denna grupp.

Tabell 1. Fördelning av negativa väljare per ogillat block och deras partival i riksdagsvalet 2022 (ogillar-gillar-mått) (procent)

Minst gillade block	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	Summa procent	Antal svarande
Samtliga negativa väljare	4,9	28,3	6,7	14,0	8,7	5,4	17,1	15,0	100	921
Ogillar Rödgröna	0,4	9,5	0,3	3,4	9,6	11,3	28,3	37,3	100	256
Ogillar Tidö	8,2	40,8	12,7	20,2	7,7	2,2	7,8	0,3	100	493
Ogillar båda	3,8	27,2	1,7	15,5	10,2	4,0	22,1	15,6	100	172

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Tabellen visar hur negativa väljare enligt det strikt känslomässiga ogillar-gillar-måttet fördelar sina röster i riksdagsvalet 2022 beroende på vilket block de ogillar mest. För varje individ har det block som innehåller de minst omtyckta partierna identifierats och tabellen redovisar därefter hur dessa väljare röstat. Procentsiffrorna anger andelen negativa väljare inom respektive ogillat block som valt varje parti. Resultaten är viktade efter valresultat.

Kombinerat mått

Tabell 2 redovisar motsvarande analys baserad på det kombinerade måttet och uppvisar ett avsevärt mer sammanhållet och blockföljande mönster, vilket tyder på att röstmotivet spelar en avgörande roll för hur antipati faktiskt omsätts i val. Precis som tidigare är Centerpartiet tydligt överrepresenterade bland negativa väljare, men enligt detta mått är skillnaden mot det faktiska valresultatet ännu mer uttalad. Även Miljöpartiet och Vänsterpartiet får en större andel av de negativa väljarnas röster jämfört med sina faktiska valresultat, medan Moderaterna tappar markant. Detta tyder på att väljare som uttryckligen anger ett negativt röstmotiv i mindre utsträckning väljer partier som uppfattas som centrala i Tidö-samarbetet.

När analysen bryts ned efter vilket block som ogillas mest framträder ett mycket tydligt och symmetriskt mönster. Väljare som ogillar de rödgröna röstar nästan uteslutande på Tidö-partierna, med Sverigedemokraterna och Moderaterna som dominerande mottagare av rösterna. Det rödgröna blocket erhåller i princip inget stöd alls, med undantag för en marginell andel röster på Centerpartiet. Detta visar att väljare som uttryckligen röstar för att minska de rödgrönas inflytande använder sin röst på ett konsekvent sätt, de väljer partier som upplevs stå i opposition till de ogillade.

Ett lika tydligt mönster återfinns bland väljare som ogillar Tidö-blocket. Här koncentreras rösterna i stället till Socialdemokraterna och Centerpartiet, men även Miljöpartiet och Vänsterpartiet får betydande stöd. Särskilt anmärkningsvärt är att Centerpartiet återigen fångar upp en betydande del av dessa negativa väljare, vilket stärker bilden av partiet som ett centralt alternativ för väljare som söker ett parti med avstånd till Tidö-blocket. Stödet till Tidö-partierna är inom denna grupp mycket lågt och minskar i takt med hur långt till höger partiet är placerat, vilket ytterligare understryker att röstbeteendet är riktat *emot* det ogillade blocket.

Även gruppen som ogillar något parti i båda blocken uppvisar ett tydligare systematiskt mönster än i Tabell 1. Här samlas rösterna främst hos Centerpartiet, Liberalerna och Socialdemokraterna, vilket indikerar att partier närmare mitten funderar som en slags ”sista” utväg för väljare som upplever stark antipati mot båda blockalternativen. Även detta följer logiskt av förväntningarna på negativa röstare eftersom det tyder på att väljare med bred antipati söker sig till partier som kan symbolisera kompromiss, blocköverskridande samarbete eller distans till båda ytterkanterna. Samtidigt är gruppen fortsatt heterogen, vilket återspeglas i att även Moderaterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna erhåller ett visst stöd.

Sammanfattningsvis visar jämförelsen mellan Tabell 1 och Tabell 2 att röstmotivet verkar spela en central roll för att identifiera de väljare som faktiskt röstar negativt. Till skillnad från de två föregående testen verkar det kombinerade måttet bättre fånga vad som förväntas av negativt röstbeteende när det gäller faktiska partival. Det strikta ogillar-gillar-måttet fångar affektiva skillnader men ger ett mer utspritt och delvis inkonsekvent röstbeteende. Det kombinerade måttet identifierar däremot en grupp vars röstning i betydligt större utsträckning följer den förväntade logiken kring att rösta negativt, de röstar konsekvent utanför det block de ogillar och väljer partier som minimerar inflytandet för de ogillade. Samtidigt bör det understrykas att dessa resultat inte möjliggör några kausala slutsatser om röstens drivkrafter. Tabellerna visar en korrelation mellan vilka partier som väljare ogillar och vilka partier de röstar på, men kan inte avgöra om röstbeslutet i första hand är orsakat av just antipati. Baserat på de två tidigare testen vet vi ju att dessa väljare också är sympatiska gentemot sitt parti. Det är således möjligt att mönstret speglar mer grundläggande ideologiska preferenser, där väljare exempelvis ogillar vissa partier som en konsekvens av sin redan etablerade partilojalitet snarare än tvärtom.

Tabell 2. Fördelning av negativa väljare per ogillat block och deras partival i riksdagsvalet 2022 (kombinerat mått) (procent)

Minst gillade block	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	Summa procent	Antal svarande
Samtliga negativa väljare	10,6	32,4	10,2	17,0	5,9	2,2	8,5	13,4	100	371
Ogillar Rödgröna	0,0	0,0	0,0	1,1	5,2	7,4	28,5	57,8	100	64
Ogillar Tidö	14,5	45,3	15,8	21,3	1,8	0,4	0,9	0	100	257
Ogillar båda	9,3	23,7	0,0	23,0	27,0	2,1	11,7	3,2	100	50

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Tabellen visar hur negativa väljare enligt det kombinerade måttet fördelar sina röster i riksdagsvalet 2022 beroende på vilket block de ogillar mest. För varje individ har det block som innehåller de minst omtyckta partierna identifierats och tabellen redovisar därefter hur dessa väljare röstat. Procentsiffrorna anger andelen negativa väljare inom respektive ogillat block som valt varje parti. Resultaten är viktade efter valresultat.

Diskussion och slutsats

I takt med att den affektiva polariseringen ökar lyfts negativt röstande fram som en alltmer framträdande förklaring till väljarbeteende i moderna demokratier. Vi vet dock betydligt mindre om hur beteendet tar form, samt hur det bör mätas, utanför det amerikanska tvåpartisystemet. Syftet med denna rapport har därför varit att jämföra olika sätt att mäta negativt röstande i Sverige och pröva dess träffsäkerhet mot teoretiska förväntningar om negativa väljares motiv, ideologisk kongruens och partival.

En första övergripande slutsats är att omfattningen av negativt röstande i Sverige i hög grad beror på hur fenomenet operationaliseras. När ett känslobaserat ogillar-gillar-mått används utan några tröskelvärden, där det räcker att antipatin mot ett eller flera partier väger tyngre än sympatin för det egna partivalet, klassificeras drygt hälften av väljarna som negativa. När denna affektiva utgångspunkt ytterligare kombineras med ett direkt motivationsmått, som kräver att väljaren själv anger minskat inflytande som ett av de viktigaste skälen för partival, minskar andelen till omkring en femtedel. Görs måttet i stället mer restriktivt genom hårdare trösklar i den affektiva differensen sjunker andelen till cirka en tiondel. Sammantaget bekräftar detta tidigare forskning som visar att negativa känslor är relativt utbredda i väljarkåren, men illustrerar samtidigt att stark antipati i sig inte nödvändigtvis innebär att röstbeteendet i huvudsak är drivet av det.

När måttet prövas mot de förväntningar som formulerats i litteraturen framträder en mer nyanserad bild. Det *strikt affektiva* måttet fångar en grupp väljare som tydligt avviker från övriga vad gäller motiv och sympati till sitt parti. De lägger genomgående mindre vikt vid positiva motiv och anger oftare att partiet är det minst dåliga alternativet, samtidigt som de i mycket liten utsträckning uppger partianhängarskap och vana som viktiga skäl för partival, vilket tyder på svaga partiband och frånvaro av långvarig identifikation. De har dessutom ett något större ideologiskt avstånd till sitt parti, både enligt deras subjektiva uppfattning och enligt expertbedömda partipositioner, och uppvisar i flera fall ett mönster Weber beskriver som "negativitetens tragedi" där väljare hamnar i mer extrema partier än vad deras självplacering egentligen motiverar. I dessa avseenden ligger måttet nära den teoretiska idén om negativt röstande. Samtidigt visar analyserna av väljarnas partival att det strikt känslobaserade måttet inte entydigt översätts i den blocköverskridande röstlogik som de teoretiska förväntningarna antyder. Även om det finns en övergripande tendens att rösta emot blocket där de minst omtyckt partierna finns återstår en icke obetydlig andel väljare som stannar inom samma block. Detta antyder att stark negativ affekt inte endast omsätts i ett konsekvent anti-beteende och att det finns en risk att måttet även inkluderar väljare med andra strategiska motiv.

Det *kombinerade måttet* ger en något omvänd bild. När negativ affekt kopplas till ett explicit röstmotiv framträder en grupp som till stor del liknar övriga väljare i sina röstskäl och sin ideologiska kongruens, men som desto tydligare verkar omsätta sin antipati i ett konsekvent röstbeteende. Väljare som ogillar Tidö-blocket röstar nästan

uteslutande på rödgröna eller mittenpartier, medan de som ogillar de rödgröna konsekvent söker sig till Tidö-partierna. Detta ligger närmare den definition av negativt röstande som ett avsiktligt agerande för att minska inflytandet för ogillade partier. Samtidigt är det svårt att dra entydiga slutsatser utifrån detta mönster, eftersom kombinationen av både positiva och negativa skäl försvårar tolkningen av antipati som den huvudsakliga drivkraften bakom beteendet. Ogillandet kan mycket väl uppstå som en konsekvens av partipreferens, snarare än tvärtom. Därmed blir den sammanställda slutsatsen att det strikt affektiva måttet uppvisar en högre begreppsvaliditet när det gäller att identifiera väljare med svaga partiband och negativa känslor, men riskerar att överinkludera väljare vars beteende inte alltid motsvarar den förväntade anti-logiken. Det kombinerade måttet avgränsar i högre grad de väljare som faktiskt omsätter sin antipati i sitt beslut, men gör det till priset av en mer heterogen motivationsprofil där negativa och positiva drivkrafter samexisterar. Optimalt hade därför varit att testa ett ytterligare mått på negativt röstande som inkluderar höga tröskelvärden med röstskälet som kriterium. Eftersom relativt få respondenter anger hur viktigt röstskälet var, blev urvalet vid en sådan kombination dock för litet för att möjliggöra någon analys. Det strikt affektiva måttet framstår därmed som bättre lämpat för att isolera en grupp som ligger närmre definitionen av negativt röstande.

Avslutningsvis pekar också resultaten mot flera viktiga grunder för fortsatt forskning. Normativt tyder exempelvis resultaten på samma problem som lyfts i litteraturen om negativt röstande och affektiv polarisering. När en betydande andel väljare väljer parti utifrån vad de vill undvika snarare än vad de vill uppnå riskerar kopplingen mellan väljare och parti att försvagas. Detta kan i förlängningen leda till ett mer otydligt politiskt mandat, där sambandet mellan väljarnas preferenser och partiernas faktiska handlande blir svårare att fastställa. En sådan utveckling kan därmed försvaga den substantiva representationen och komplicera det demokratiska ansvarsutkrävandet, vilket gör relationen mellan negativt röstande, representation och ansvar till en central fråga för framtida forskning. En annan möjlig väg framåt är att knyta negativt röstande tydligare till policy och sakfrågor. Skulle vissa policyområden, som migration eller klimat, kunna fungera som ”triggers” för negativa röster? Det finns även flera obesvarade frågor som vilka de negativa väljarna är, hur negativiteten förändras över tid och mellan olika typer av val.

Referenser

- Abramowitz, A. I., & Webster, S. (2016). The rise of negative partisanship and the nationalization of U.S. elections in the 21st century. *Electoral Studies*, 41, 12–22. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2015.11.001>
- Abramowitz, A. I., & Webster, S. W. (2018). Negative Partisanship: Why Americans Dislike Parties But Behave Like Rabid Partisans. *Political Psychology*, 39(S1), 119–135. <https://doi.org/10.1111/pops.12479>
- Abramowitz, A., & McCoy, J. (2019). United States: Racial Resentment, Negative Partisanship, and Polarization in Trump's America. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 681(1), 137–156. <https://doi.org/10.1177/0002716218811309>
- Bankert, A. (2021). Negative and Positive Partisanship in the 2016 U.S. Presidential Elections. *Political Behavior*, 43(4), 1467–1485. <https://doi.org/10.1007/s11109-020-09599-1>
- Fredén, A. (2016). *Strategic voting under coalition governments*. University, Faculty of Social Sciences, Department of Political Science.
- Gant, M. M., & Davis, D. F. (1984). Negative Voter Support in Presidential Elections. *The Western Political Quarterly*, 37(2), 272–290. <https://doi.org/10.2307/448569>
- Gant, M. M., & Sigelman, L. (1985). Anti-Candidate Voting in Presidential Elections. *Polity*, 18(2), 329–339. <https://doi.org/10.2307/3234953>
- Garzia, D. (2014). Explaining the 'dishonest vote' in Italian parliamentary elections. *Contemporary Italian Politics*, 6(2), 115–130. <https://doi.org/10.1080/23248823.2014.923156>
- Garzia, D., & Ferreira da Silva, F. (2022a). Negativity and Political Behavior: A Theoretical Framework for the Analysis of Negative Voting in Contemporary Democracies. *Political Studies Review*, 20(2), 282–291. <https://doi.org/10.1177/14789299211000187>
- Garzia, D., & Ferreira da Silva, F. (2022b). The Electoral Consequences of Affective Polarization? Negative Voting in the 2020 US Presidential Election. *American Politics Research*, 50(3), 303–311. <https://doi.org/10.1177/1532673X221074633>
- Gilljam, Mikael., Asp, Kent., & Holmberg, Sören. (1990). Rött blått grönt : en bok om 1988 års riksdagsval. Stockholm: Bonnier
- Hagevi, M. (2022). *Den svenska väljaren: En introduktion till politiskt beteende i allmänna val*. Santérus förlag.
- Iyengar, S., Lelkes, Y., Levendusky, M., Malhotra, N., & Westwood, S. J. (2019). The Origins and Consequences of Affective Polarization in the United States. *Annual Review of Political Science*, 22(Volume 22, 2019), 129–146. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-051117-073034>
- Key, V. O. (with Cummings, M. C.). (1966). *The responsible electorate: Rationality in presidential voting 1936-1960*.

- Kselman, D., & Niou, E. (2010). Strategic Voting in Plurality Elections. *Political Analysis*, 18(2), 227–244. <https://doi.org/10.1093/pan/mpp027>
- Lindberg, S. I. (2013). Mapping accountability: Core concept and subtypes. *International Review of Administrative Sciences*, 79(2), 202–226. <https://doi.org/10.1177/0020852313477761>
- March 1, B. W. I & 2017. (u.å.). Revisiting Brazil's 2013 Protests: What Did They Really Mean? *Americas Quarterly*. Hämtad 27 oktober 2025, från <https://www.americasquarterly.org/article/revisiting-brazils-2013-protests-what-did-they-really-mean/>
- Merolla, J. L., & Stephenson, L. B. (2007). Strategic voting in Canada: A Cross Time Analysis. *Electoral Studies*, 26(2), 235–246. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2006.02.003>
- Oscarsson, H. (2022). *Konsten att välja parti: En handbok för dig som tänker rösta i nästa val*. Makadam förlag.
- Oscarsson, H., Bäckstedt, F., Cederholm Lager, A., Karlsson, R., & Solevid, M. (2024). *Väljarna och valet 2022*. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/81517>
- Pereira, F. B. (2019). Partisans, Antipartisans, and Nonpartisans: Voting Behavior in Brazil. By David J. Samuels and Cesar Zucco. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 196p. \$99.99 cloth. *Perspectives on Politics*, 17(4), 1213–1215. <https://doi.org/10.1017/S1537592719003207>
- Russo, L., & Areal, J. (2025). 12: *Negative partisanship and affective polarization*. <https://www.elgaronline.com/edcollchap-oa/book/9781035310609/chapter12.xml>
- Sigelman, L., & Gant, M. M. (1989). Anticandidate voting in the 1984 presidential election. *Political Behavior*, 11(1), 81–92. <https://doi.org/10.1007/BF00993368>
- Skaaning, S.-E., Gerring, J., & Bartusevičius, H. (2015). A Lexical Index of Electoral Democracy. *Comparative Political Studies*, 48(12), 1491–1525. <https://doi.org/10.1177/0010414015581050>
- Sulmont, D., & Incio, J. (2025). 24: *Affective polarization, representation, and accountability*. <https://www.elgaronline.com/edcollchap-oa/book/9781035310609/chapter24.xml>
- Weber, T. (2021). Negative voting and party polarization: A classic tragedy. *Electoral Studies*, 71, 102335. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2021.102335>

Appendix

Tabell A1. Skäl för partival hos negativa och övriga väljare enligt det strikt känslösbaserade ogillar-gillar-måttet (procent)

Röstskäl	Inte alls viktigt skäl	Inte särskilt viktigt skäl	Ganska viktigt skäl	Ett av de absolut viktigaste skälen	Summa procent	Antal svarande
<i>Egenintresse</i>						
Övriga väljare	7,1	27,5	45,8	19,6	100	2 850
Negativa väljare	9,5	39,0	36,5	15,0	100	367
<i>Bra partiledare</i>						
Övriga väljare	1,8	11,7	52,4	34,1	100	2 891
Negativa väljare	6,4	20,2	52,7	20,7	100	376
<i>Anhängare</i>						
Övriga väljare	23,0	39,8	25,4	11,9	100	2 824
Negativa väljare	45,2	39,2	12,3	3,3	100	365
<i>Bra politik</i>						
Övriga väljare	0,7	4,3	41,7	53,2	100	2 913
Negativa väljare	5,3	9,5	49,2	36,0	100	378
<i>Kompetens</i>						
Övriga väljare	1,1	5,1	41,8	52,0	100	2 886
Negativa väljare	3,5	11,8	37,9	46,8	100	372
<i>Ideologi</i>						
Övriga väljare	0,6	3,8	36,0	59,6	100	1 163
Negativa väljare	2,6	10,1	46,1	41,2	100	228
<i>Vana</i>						
Övriga väljare	32,7	33,2	18,1	16,0	100	2 881
Negativa väljare	58,2	30,0	9,7	2,1	100	373
<i>Bra kandidater</i>						
Övriga väljare	23,8	34,9	39,3	11,0	100	2 836
Negativa väljare	38,7	34,6	21,9	4,9	100	370
<i>Partiet har skött sig bra</i>						
Övriga väljare	1,4	7,3	57,3	34,1	100	2 898
Negativa väljare	6,2	18,7	60,8	14,3	100	370
<i>Bra framtidsprogram</i>						
Övriga väljare	0,7	2,1	40,5	56,8	100	2 901
Negativa väljare	2,7	7,3	50,4	39,6	100	371
<i>Behövs för önskeregering</i>						
Övriga väljare	7,4	14,5	35,6	42,5	100	2 876
Negativa väljare	14,1	22,5	37,9	25,5	100	369
<i>Stort parti</i>						
Övriga väljare	18,0	24,6	32,8	24,7	100	2 873
Negativa väljare	24,4	31,9	29,5	14,2	100	373
<i>Litet parti</i>						
Övriga väljare	63,1	20,4	10,6	5,9	100	2 716
Negativa väljare	59,1	22,4	10,8	7,7	100	362
<i>Bra valkampanj</i>						
Övriga väljare	6,2	20,8	43,7	29,4	100	1 717
Negativa väljare	15,4	44,3	34,9	5,4	100	149
<i>Samarbetar bra</i>						
Övriga väljare	5,4	13,8	52,4	28,4	100	1 723
Negativa väljare	14,5	33,8	44,8	6,9	100	145
<i>Minskar inflytande för ogillade partier</i>						
Övriga väljare	15,2	17,5	29,6	37,7	100	1 708
Negativa väljare	14,2	22,3	27,7	35,8	100	148
<i>Omgivning</i>						
Övriga väljare	63,5	25,8	7,6	3,1	100	1 128
Negativa väljare	75,5	19,2	4,5	0,9	100	224
<i>Minst dåliga alternativet</i>						
Övriga väljare	39,6	20,3	23,1	17,0	100	2 763
Negativa väljare	14,7	19,7	33,7	32,1	100	371

Kommentar: Tabellen visar hur viktiga olika skäl för partival har varit för positiva respektive negativa väljare enligt ogillar-gillar-måttet. Procentsiffrorna anger hur stor andel inom varje grupp som bedömt respektive skäl som "inte alls viktigt", "inte särskilt viktigt", "ganska viktigt" eller "ett av de absolut viktigaste". Resultaten baseras endast på de respondenter som har komplett information för måttet. **Källa:** Valundersökningen 2022.

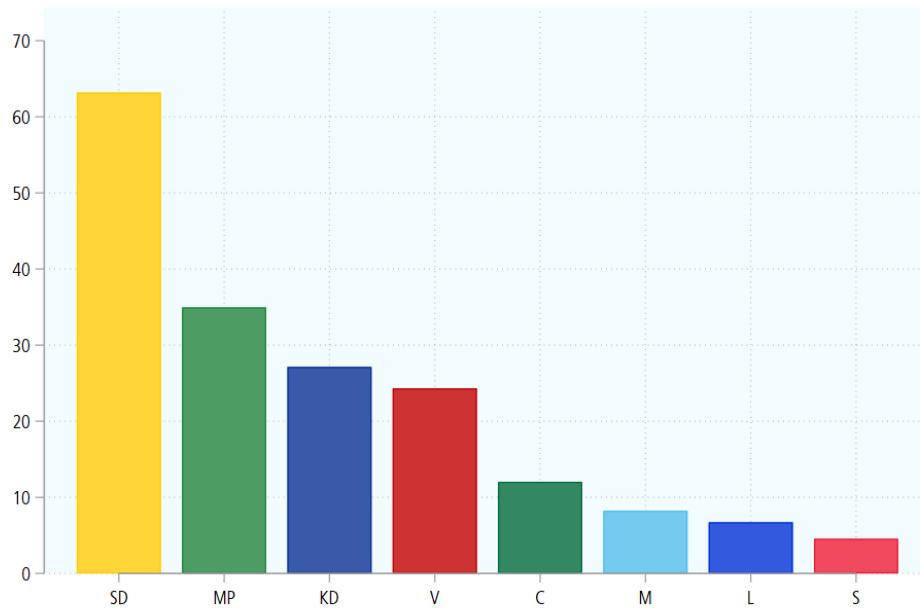
Tabell A2. Skäl för partival hos negativa och övriga väljare enligt det kombinerade måttet (procent)

Röstskäl	Inte alls viktigt skäl	Inte särskilt viktigt skäl	Ganska viktigt skäl	Ett av de absolut viktigaste skälen	Summa procent	Antal svarande
<i>Egenintresse</i>						
Övriga väljare	6,3	26,1	46,3	21,3	100	1 453
Negativa väljare	10,4	37,9	38,7	13,1	100	367
<i>Bra partiledare</i>						
Övriga väljare	2,1	11,6	51,0	35,3	100	1 464
Negativa väljare	2,2	16,6	47,8	33,4	100	368
<i>Anhängare</i>						
Övriga väljare	22,8	39,9	24,8	12,5	100	1 446
Negativa väljare	27,0	42,8	23,4	6,8	100	367
<i>Bra politik</i>						
Övriga väljare	1,2	5,1	42,9	50,8	100	1 464
Negativa väljare	1,6	6,8	44,1	47,6	100	370
<i>Kompetens</i>						
Övriga väljare	1,7	6,3	45,4	46,6	100	1 459
Negativa väljare	1,9	9,2	42,7	46,2	100	370
<i>Vana</i>						
Övriga väljare	32,6	31,1	18,7	17,6	100	1 455
Negativa väljare	45,0	32,5	12,2	10,3	100	369
<i>Bra kandidater</i>						
Övriga väljare	29,5	32,8	26,1	11,6	100	1 453
Negativa väljare	34,5	34,5	22,9	8,0	100	362
<i>Partiet har skött sig bra</i>						
Övriga väljare	1,7	8,8	55,5	34,0	100	1 475
Negativa väljare	2,4	10,3	52,6	34,7	100	369
<i>Bra framtidsprogram</i>						
Övriga väljare	0,9	2,5	41,6	54,9	100	1 473
Negativa väljare	1,6	3,8	43,9	50,7	100	369
<i>Behövs för önskeregering</i>						
Övriga väljare	9,1	16,8	35,9	38,2	100	1 463
Negativa väljare	7,6	12,7	26,6	53,0	100	368
<i>Stort parti</i>						
Övriga väljare	20,0	23,9	31,5	24,6	100	1 468
Negativa väljare	26,6	25,5	20,8	27,1	100	365
<i>Litet parti</i>						
Övriga väljare	68,3	17,4	8,8	5,5	100	1 418
Negativa väljare	59,3	17,7	11,2	11,8	100	356
<i>Bra valkampanj</i>						
Övriga väljare	6,7	21,8	43,7	27,9	100	1 467
Negativa väljare	7,9	27,9	42,1	22,1	100	366
<i>Samarbetar bra</i>						
Övriga väljare	6,4	15,6	52,9	25,2	100	1 473
Negativa väljare	4,9	15,0	49,5	30,6	100	366
<i>Minskar inflytandet för ogillade partier</i>						
Övriga väljare	18,9	22,4	36,8	21,9	100	1 485
Negativa väljare	0,0	0,0	0,0	100	100	371
<i>Minst dåliga alternativet</i>						
Övriga väljare	42,3	19,0	23,8	14,9	100	1 422
Negativa väljare	24,0	21,0	25,1	29,8	100	366

Källa: Valundersökningen 2022.

Kommentar: Tabellen visar hur viktiga olika skäl för partival har varit för positiva respektive negativa väljare enligt det kombinerade måttet. Procentsiffrorna anger hur stor andel inom varje grupp som bedömt respektive skäl som "inte alls viktigt", "inte särskilt viktigt", "ganska viktigt" eller "ett av de absolut viktigaste". Resultaten baseras endast på de respondenter som har komplett information för måttet. Skälen "Partiet har en bra politisk ideologi" och "Personer i min närmaste omgivning sympatiserar med partiet" redovisas inte eftersom antalet (n) svarande inom gruppen negativa väljare är för litet.

Figur A1. Andel negativa väljare som anger respektive parti som mest ogillat enligt det strikt känslobaserade måttet (procent)

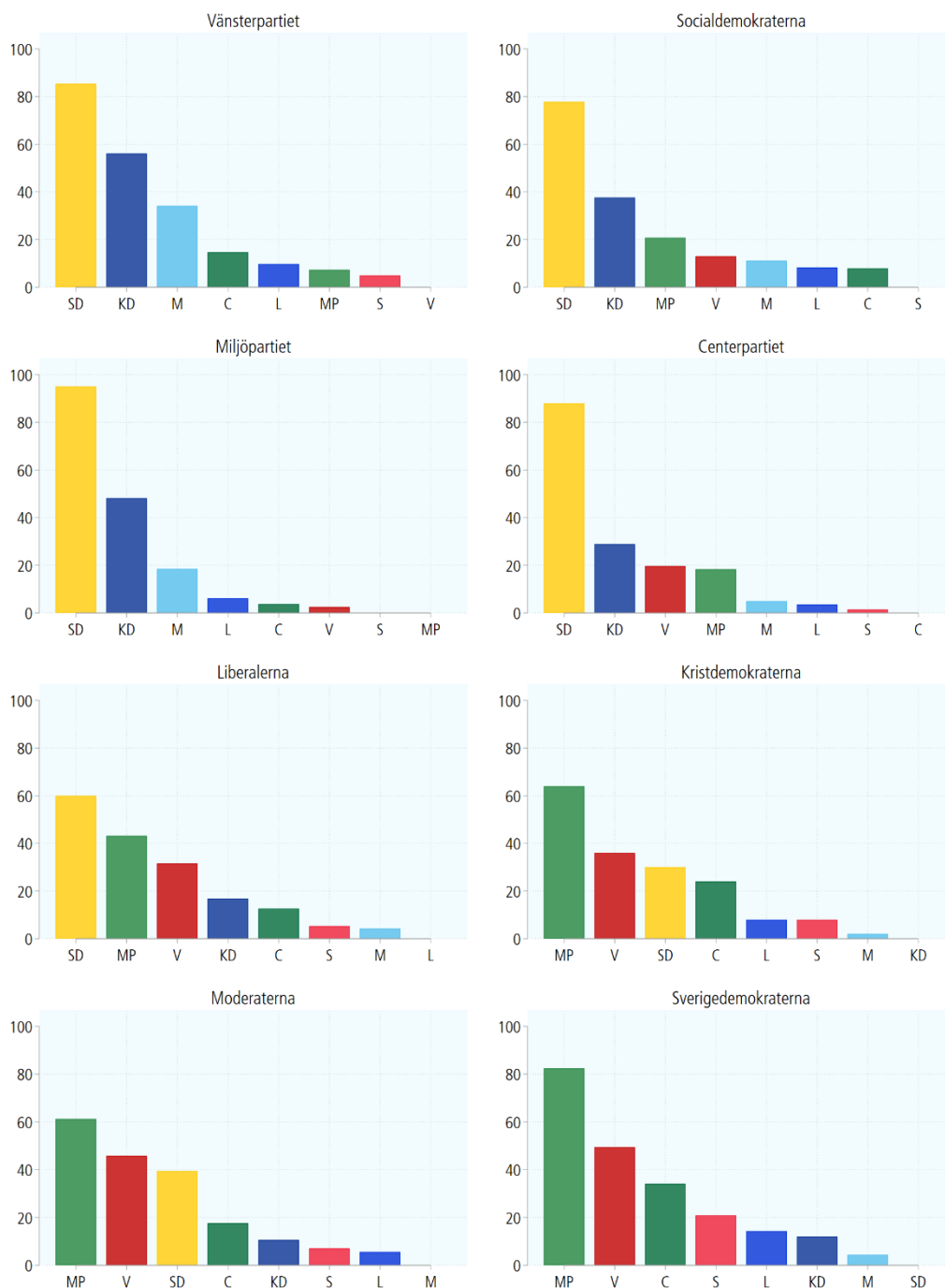

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Grafen visar andelen negativa väljare som anger respektive parti som det mest ogillade. För varje respondent har det parti som tilldelats lägst värde på ogillar-gillar-skalen identifierats; om flera partier delar lägsta värde räknas samtliga som mest ogillade. Staplarna redovisar andelen negativa väljare som har angett respektive parti som mest ogillat och är sorterade i fallande ordning efter andel. Resultatet bygger på det strikt känslobaserade måttet och andelarna avser procent av samtliga negativa väljare.

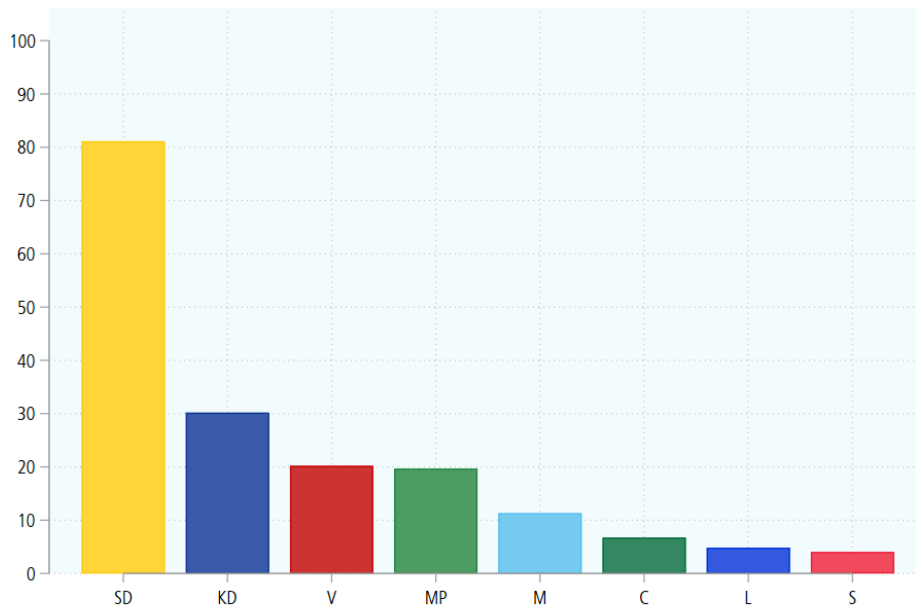
Figur A2. De mest ogillade partierna bland negativa väljare efter partival i riksdagsvalet 2022 enligt det strikt känslobaserade måttet (procent)

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Figuren sammanfattar för varje partival vilka partier som ogillas mest bland negativa väljare i riksdagsvalet 2022. För varje individ identifieras det eller de partier som erhåller lägst värde på ogillar-gillar-skalan, och andelarna visar hur stor del av de negativa väljarna inom respektive parti som rankar varje parti som minst omtryckt.

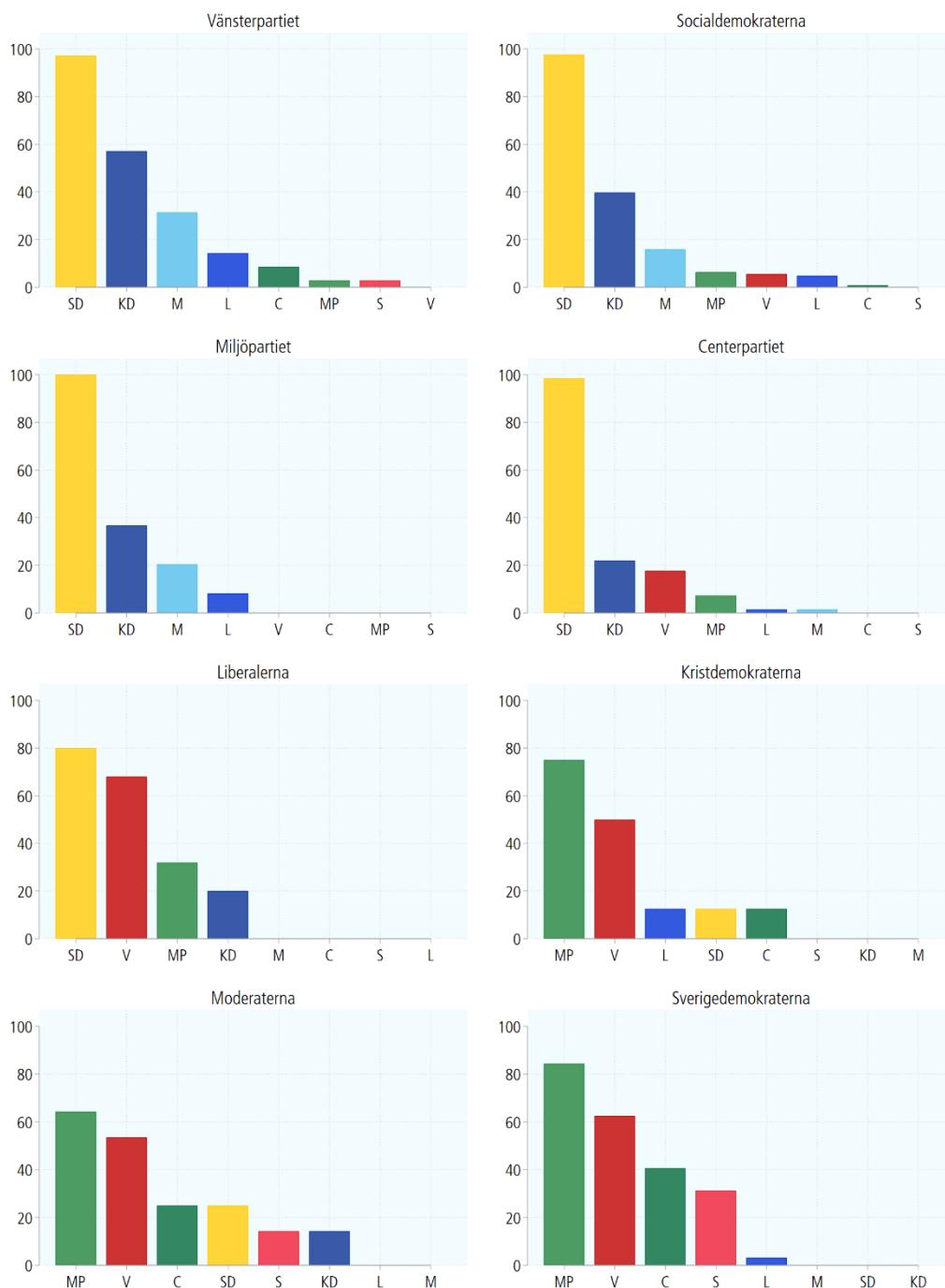
Figur A3. Andel negativa väljare som anger respektive parti som mest ogillat enligt det kombinerade måttet (procent)

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Grafen visar andelen negativa väljare som anger respektive parti som det mest ogillade. För varje respondent har det parti som tilldelats lägst värde på ogillar-gillar-skalen identifierats; om flera partier delar lägsta värde räknas samtliga som mest ogillade. Staplarna redovisar andelen negativa väljare som har angett respektive parti som mest ogillat och är sorterade i fallande ordning efter andel. Resultatet bygger på det kombinerade måttet och andelarna avser procent av samtliga negativa väljare.

Figur A4. De mest ogillade partierna bland negativa väljare efter partival i riksdagsvalet 2022 enligt det kombinerade måttet (procent)

Källa: Valundersökningen 2022

Kommentar: Figuren sammanfattar för varje partival vilka partier som ogillas mest bland negativa väljare i riksdagsvalet 2022. För varje individ identifieras det eller de partier som erhåller lägst värde på ogillar-gillar-skalan, och andelarna visar hur stor del av de negativa väljarna inom respektive parti som rankar varje parti som minst omtryckt.

Valforskningsprogrammet finns vid Statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. Sedan 1954 har vi genomfört empiriska studier av opinionsbildning, val och väljarbeteende och undersökt tillståndet och utvecklingen av den svenska representativa demokratin.

Syftet med forskningen är bland annat att förklara varför väljare röstar som de gör och varför val slutar som de gör. Vi spårar och följer trender i svensk valdemokrati och gör jämförelser med utvecklingen i andra länder.

Professor Henrik Ekengren Oscarsson leder det svenska Valforskningsprogrammet.

